

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1921.

Andra kammaren.

Nr 37.

Tisdagen den 3 maj.

K. 2 e. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr förste vice talmannen.

§ 1.

Justerades protokollen för den 26 och 27 nästlidna april.

§ 2.

Föredrogs för remiss till utskott Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 356, angående provisorisk förhöjning av tullsatserna för vissa industriprodukter. *Vid remiss av propositionen nr 356.*

Därvid yttrade:

Herr R ö i n g: Den 30 april 1921 är utan tvivel en märkesdag för den svenska protektionismen, ty den dagen framlades på riksdagens bord, en proposition, som innebär ett förslag till 100 procents förhöjning å nu utgående tullsatser vid icke mindre än 508 rubriker i den nu gällande tulltaxan. Den svenska industrien och framförallt Sveriges industriförbund har allt sedan sensommaren 1919 nedlagt ett energiskt och målmedvetet arbete för att förmå statsmakterna att provisoriskt höja de nu utgående tullsatserna å en mängd industrialster. Anledningarna till detta arbete ha nog varit flera, men en av anledningarna har utan tvivel varit den, att den svenska industrien sökt utnyttja den rådande situationen för att få det nuvarande protektionistiska systemet befast och förstärkt. I sin energiska agitation för förhöjda tullar lyckades det aldrig industriförbundet eller enskilda industriidkare att bryta det motstånd mot dylika åtgärder, som förefanns inom de regeringar, som funnos närmast före den nuvarande. Det var först nu under den von Sydowska regeringen, som det lyckades industriens målsmän att få detta motstånd brutet.

Vi hade anledning frukta det värsta redan för ett par månader sedan. Skatorna började då redan att skratta, och en dag överraskades vi här i riksdagen med en proposition, som innebar ett förslag att sönderbryta 1919 års beslut rörande glidullarna å spannmål, vil-

Vid remiss av
propositionen
nr 356.
(Forts.)

ken proposition sedermera i huvudsak bifölls av riksdagen med den påföljd, att vi sedan ett par veckor tillbaka ha en högre tull å omalen spannmål, än vi hade före världskriget. Men den glidull, som infördes för ett par veckor sedan, ägde icke tillämpning i många dagar, ty sedan i går tillämpas en med cirka 30 procent ytterligare förhöjd tull på omalen spannmål. Jag gratulerar regeringen till den segern, som jag antar har berett den mycket glädje, men jag ställer mig mycket tveksam, huruvida, då antagligen glidtullen snart kommer att ytterligare höjas, den glädjen kommer att göra sig gällande i hem, i vilka arbetslöshet råder och där familjen lever undet tryckta och fattiga förhållanden.

Ingen kunde väl för ett par månader sedan drömma om att en kungl. proposition skulle inkomma till 1921 års riksdag innehållande ett förslag att tullsatserna vid 508 eller i verkligheten ändå flera rubriker i tulltaxan skulle höjas. Jag tror inte ens, att någon inom industriförbundets ledning skulle vågat drömma något sådant.

Om vi även fruktade det värsta för ett par månader sedan, då vi fingo den kungl. propositionen om glidtullarna å spannmål, så blev det ingen överraskning, när herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet i lördags framlade propositionen ifråga. Statsrådet har nämligen icke förut meddelat riksdagen vad som var att vänta utan meddelade först den glädjande nyheten åt industriens män vid deras årsmöte i förra veckan. Jag anser, att detta tillvägagångssätt var fullständigt riktigt, emedan det ju faktiskt är industriens män, som *för dagen* stå som segrare, då de förmått regeringen att framlägga denna ultraprotektionistiska proposition. Låt vara, att förslaget är uteslutande av provisorisk art, men jag kan dock icke underlåta att uttrycka min förvåning över att regeringen kan framlägga ett dylikt förslag, med tanke på vad regeringen vid olika tillfällen uttalat som det viktigaste att taga hänsyn till på det ekonomiska området under de svåra tider, som vi nu genomleva. I lördags åtta dagar sedan stod såväl herr finansministern som hans excellens herr statsministern här i kammaren och framhöll med skärpa som sin bestämda åsikt, då valutafrågan diskuterades, att ingenting fick åtgöras, varigenom inflation åstadkommes eller en fortsatt deflation förhindrades. Jag frågar er, mina herrar: överensstämmer denna proposition med dylika uttalanden, som då av herr statsministern och herr finansministern gjordes? Och läser man igenom den föreliggande kungl. propositionen, finner man på två olika ställen i densamma, att herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet framhåller som det viktigaste av allt icke minst ur industriens egen synpunkt, att få produktionskostnaderna förminska. Och han tillägger på ett annat ställe i propositionen, att man aldrig ett ögonblick får släppa ur sikte denna synpunkt, då man behandlar ekonomiska spörsmål.

Man kan då icke underlåta att fråga sig: hur är det möjligt, att herr statsrådet då kunnat tillråda regeringen att framlägga ett dylikt förslag, som den föreliggande propositionen? Jo herr statsrådet anser sig kunna göra detta bl. a. därför, att han i likhet med det ekonomiska rådet anser, att den utväg, som under nuvarande

förhållanden närmast bör tillgripas, då det gäller att åstadkomma en ökning av industriens avsättningsmöjligheter å hemmamarknaden genom begränsning av varutillflödet från utlandet, är att söka i en provisorisk förhöjning av gällande tullsatser å vissa industrialster.

Jag kan icke läsa detta herr statsrådets yttrande på annat sätt, än att herr statsrådet anser, att det ekonomiska rådet har uttalat som sin åsikt, att en lämplig utväg att komma ut ur dessa svårigheter är att tillgripa vissa provisoriska tullförhöjningar. Men då jag själv har förtroendet att vara medlem av det ekonomiska rådet och varit närvarande då detta spörsmål där behandlades, vill jag framhålla, att det ekonomiska rådet, såsom var och en av kammarens ledamöter kan finna av propositionen sid. 12, där dess uttalande fullständigt riktigt återgives, aldrig uttalat något dylikt. Det ekonomiska rådet har tagit bestämt avstånd från importförbud och generella tullförhöjningar och tillstyrkte endast en utredning, om vissa industrier under vissa förutsättningar *möjligen* borde erhålla ett provisoriskt skydd. Det är endast en sådan förutsättningslös utredning, som det ekonomiska rådet tillstyrkt men aldrig har det samma mig veterligen uttalat att den rätta vägen att hjälpa industrien i dess nödläge är att vidtaga vissa provisoriska tullförhöjningar.

Nu framhåller herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet vidare, att han anser, att han lugnt kan föreslå regeringen att framlägga det föreliggande förslaget, emedan detsamma är byggt på samma grunder och efter samma riktlinjer, som det ekonomiska rådet uppdragit i sitt uttalande i december månad är fjol. Vilka äro då, mina herrar, dessa riktlinjer? Jo, bland andra, att endast sådana industrier eventuellt böra erhålla ett ökat provisoriskt tullskydd, vilkas produktion det ur ekonomisk synpunkt är för landet i sin helhet värdefullt att upprätthålla — sålunda synnerligen betydelsefulla och viktiga industrier — samt vidare att eventuella tullförhöjningar ej böra bliva generella, utan att hänsyn bör tagas till produktionskostnadens storlek vid den strängaste sparsamhet i förvaltningen och den mest rationella organisation av produktionen.

Handelsministern påstår nu, att han just tagit hänsyn till dessa riktlinjer. Han framhåller t. ex. på sidan 69, att förslaget innebär en »måttlig förhöjning av tullskyddet för vissa betydelsefulla grenar av landets industri». Och på ett annat ställe i propositionen framhåller herr statsrådet, att han icke har accepterat de generella tullförhöjningarnas väg. Är då dessa påståenden riktiga? Jag kan icke finna, att så är fallet utan tvärtom att herr statsrådet har gått den rakt motsatta vägen. Ty om man slår upp den kungl. propositionen och ser efter vid vilka rubriker regeringen föreslagit tullförhöjningar, så finner man, att redan den första rubriken, som är upptagen i propositionens kläm, avser en industri, vars tullskydd är reglerat under rubriken 251 i tulltaxan, en rubrik, som berör vissa svarvade trävaror, liksom ock de sista rubrikerna i propositionen, rubrikerna 1270—1271, som avse pianon och flyglar och 1280—1284, som gälla olika sorters vågar; och som således gälla industrier som ej falla inom den angivna ramen.

Vid remiss av
propositionen
nr 356.
(Forts.)

Vid remiss av
propositionen
nr 356.
(Forts.)

Mellan dessa rubriker förekomma den ena industrin efter den andra, om vilka man icke med fog kan påstå, att upprätthållandet av dess produktion under kristiden är ur ekonomisk synpunkt för landet i sin helhet synnerligen värdefull. Jag ber blott få göra en liten axplockning. Är det någon av kammarens ledamöter som ur denna synpunkt, d. v. s. att den för landet i sin helhet är ur ekonomisk synpunkt betydelsefull, finner det vara i sin ordning, när man i propositionen plockar in sådana jämförelsevis betydelselösa industrier som bortsbinderiindustrin, korgmakeriindustrin, tapetindustrin, smärgelindustrin, paraplyindustrin, handsk-, hängsel- och glödlampsindustrin eller pianoindustrin för att blott nämna några få exempel?

Ja, nu kommer herr statsrådet kanske att säga beträffande någon av dessa industrier, t. ex. korgmakeriindustrin, att man bör taga en viss hänsyn till de blinda, som tillverka dylika alster. Vill man hjälpa dessa olyckliga, och jag tror, att ingen vill det hellre än jag, som själv varit så olycklig att jag varit mer än halvblind under en lång tid, då bör det göras på ett annat sätt än genom förhöjda tullsatser.

Propositionen innehåller, mina herrar, förslag om avsevärda tullförhöjningar på det mesta som den enskilda individen behöver, vad hemmet behöver, vad familjen behöver, mycket av det jordbruket och en massa andra av våra näringar behöva. I propositionen föreslås 100 % tullförhöjning på allt vad kläder heter, på strumpor, underkläder, kragar och manschetter, halsdukar, hattar och allt dylikt för klädseln man kan tänka sig. Vidare föreslås tullförhöjningar för en massa artiklar, som behövas i hemmet. Jag kommer ofrivilligt att tänka på den gamla varningen »man börjar med en knappnål, man slutar med en silverskål». Förslaget innebär tullförhöjningar på knappnålar, synålar, hakar, hyskor, vidare allt vad hushållssaker heta, såsom t. ex. grytor, köttkvarnar, kaffekvarnar, och kökskärl, spisar och kaminer, ja till och med på hushållsglas, porslin och möbler.

Vad jordbruket beträffar, så har regeringen icke tagit någon större hänsyn till den näringen. I propositionen föreslås tullförhöjningar på allt vad jordbruksmaskiner heta och på alla för jordbruket behövliga järnvaror, t. ex. spadar, grepar och alla handredskap för jordbruket. Tullförhöjningarna omfatta vidare hackelsemaskiner, slättermaskiner, liar, skärar, plogar, tröskverk, såningsmaskiner och gödselspridare, för att bara nämna några exempel ur högen.

Fisken måtte också vara en synnerligen lönande näring i dessa dagar, då man genom tullförhöjning vill fördyra för fiskarna sådana nödvändighetsartiklar som fisknät, segel och motorer.

Jag frågar eder, mina herrar, är denna proposition begränsad till några få betydelsefulla industrier, som det står i den kungl. propositionen? Nej, så är icke fallet. Är då propositionen byggd på den andra viktiga principen, som ekonomiska rådet uttalat, nämligen att inga generella tullförhöjningar böra föreslås? Ja, om man med generella tullförhöjningar menar, att riksdagen skall höja tullen med så och så många procent vid alla rubriker i tulltaxan, då ger jag herr statsrådet rätt i, att den föreliggande propositionen icke innebär ett dylikt förslag. Men med generell tullförhöjning menar man väl icke

blott en sådan förhöjning, utan även en sådan, som Kungl. Maj:t föreslagit i propositionen nämligen en likformig tullförhöjning vid samtliga föreslagna viktullsrubriker. Det är en sådan mening, herr statsråd, som man bör inlägga i det ekonomiska rådets uttalande på sidan 12, då rådet uttalar att man vid beräkning av tullsatsernas storlek skall taga hänsyn till produktionskostnaderna inom den inhemska industrin och jämföra dem med motsvarande kostnader i den utländska industrin.

Och varför vill icke ekonomiska rådet vara med om en generell eller likformig tullförhöjning? Jo, emedan merkostnaden för den inhemska industrin i förhållande till den utländska är så högst väsentligt olika inom olika branscher. Då en vida mindre tullförhöjning än 100 % är för vissa industrier fullt tillräcklig, och mer än tillräcklig, så räcker icke 100 % tullförhöjning till för en mängd andra industrier. Detta är som regel beroende på, huru många % av samtliga produktionskostnader arbetslönen uppgår till. Ju mindre del av dessa kostnader, som utgöres av arbetslöner, desto lägre tullskydd behöver som regel industrien i fråga, om konkurrens förefinnes från ett land med deprecierad valuta, och ju högre procent arbetslönerna utgöra av samtliga produktionskostnaderna vid konkurrensen från ett sådant land, desto högre tullskydd behöves. Jag skall tillåta mig upprepa ett exempel, som jag förut en gång anförde.

En av de industrier, som enligt detta förslag skulle erhålla 100 % tullförhöjning, är damkonfektionsindustrin. Vad kostar numera en damkappa av god kvalitet, fabricerad i och importerad från Tyskland? Omkring 35 kronor; det kan självklart förefinnas en stor prisskillnad i förhållande till kvaliteten men så ungefär ställer sig priset nu för en vanlig damkappa. En dylik kapp väger i allmänhet 1 kg., och tullen är 5 kronor per kilogram. Enligt regeringens proposition skulle nu denna industri i stället för ett tullskydd av 5 kronor per kg. erhålla 10 kronor. Men tror ni, mina herrar, att denna ökade tull har någon betydelse för denna industri? Nej, det betyder knappast något, om denna industri för tillfället har 5 eller 10 kronors tullskydd eller inget tullskydd alls, emedan samtliga industriidkare i denna bransch påstå, att för en dylik kapp behöva de icke 10 kronors tullskydd utan ett tullskydd av 200 % av kappans värde eller kronor 70 per kilogram.

Det är märkvärdigt, att regeringen kan komma fram med ett sådant förslag som det föreliggande. Den Lindman-Vennerstenska motionen, som avslogs av båda kamrarna i februari i år, omfattade också omkring 500 tullrubriker, och då herr Winkler på malmöbänken framställde ett yrkande som var precis detsamma, som Kungl. Maj:t här föreslagit, nämligen en generell tullförhöjning av 100 % för dessa cirka 500 rubriker, så samlade detta yrkande i denna kammare ett röstetal av 10 säger tio röster. Jag kan ej förstå annat än, att åtminstone denna kammare därmed klart och tydligt sagt ifrån, att med de generella eller likformiga tullförhöjningar, vill kammaren icke lösa frågan om förhöjda provisoriska tullar.

När jag genomläser och studerar den föreliggande propositionen,

Vid remiss av
propositionen
nr 356.

(Forts.)

Vid remiss av
propositionen
nr 356.
(Forts.)

så finner jag den ena bristen efter den andra i densamma. Jag har iakttagit t. ex., huru regeringen föreslår 100 % förhöjd tullsats för ett halvfabrikat, men när det sedan gäller det färdiga fabrikatet, så finner jag, att regeringen icke föreslår något tullskydd för detta färdiga fabrikat. Jag vet inte, vilken tullteknisk medarbetare regeringen använt, men det finnas många luckor i förslaget. Jag fick i dag med posten ett brev från ett av våra större industriella verk — jag tänkte för övrigt, redan när jag i förrgår studerade den kungl. propositionen, på det i brevet angivna förhållandet — i vilket brev direktören för bolaget frågar mig, hur det kan vara möjligt, att regeringen kan föreslå en tullförhöjning å juteväv med 100 % utan att föreslå en tullförhöjning för linoleummattor. »Vet inte regeringen», frågar han, »att en av de viktigaste råvarorna för vår industri är just juteväv? Men för vårt fabrikat föreslås ingen som helst tullförhöjning.» Brevet är från den stora fabriken Linoleumaktiebolaget Forshaga. Denna fabrik använder enligt direktörens uppgift månatligen cirka 45.000 meter juteväv i sin tillverkning. Den svenska juteindustrien kan för närvarande icke leverera mer än cirka 7.500 meter — under full drift cirka 15.000 meter — för denna industri lämplig juteväv. Den övriga kvantiteten juteväv — emedan den skall fabriceras i betydande bredd — måste importeras från utlandet, och mattindustrien kan således icke slippa att betala tullen å den importerade kvantiteten. Men ej föreslås för denna industri ett ökat tullskydd. Det är antagligen en blunder, men det är beklagligt, att sådana misstag göras i propositionen. Skall riksdagen besluta en tullförhöjning för vissa halvfabrikat, så är det, såsom ekonomiska rådet uttalat, naturligt, att även helfabrikaten skola ha tullskydd i förhållande till tullskyddet på råvaror och halvfabrikat.

Jag tillåter mig även fråga herr statsrådet: har herr statsrådet låtit undersöka, huruvida propositionen ej innehåller förslag om ökat tullskydd för industrier, vars kapital till stor del eller huvudsakligen är urvattnat. Jag vågar påstå, att förhöjt tullskydd är förslaget för dylika industrier. Jag skulle kunna peka på det ena bolaget efter det andra, som under världskriget uppkommit genom fusioner, och i vilka bolag större delen av aktiekapitalet är vatten. Är det lämpligt att genom 100 procents tullförhöjningar möjliggöra för de olyckliga aktieägarna i en del av dessa urvattnade bolag att sälja sina jämförelsevis värdelösa aktier till ännu enfaldigare människor?

Och så påvisar regeringen utlandets åtgärder, vilket skall vara ett så överväldigande skäl till förmån för propositionen. Se på utlandet! Se vad statsmakterna göra där! Där tar man vara på industriens berättigade intressen. Där ökar man tullskyddet. Ja, tar man och kritiskt genomläser propositionen, så finner man, att de åtgärder, som vidtagits i flertalet länder icke äro så stora. Men därför att de länder, som varit med i världskriget, som Tyskland, England och Frankrike av olika anledningar vidtagit vissa åtgärder, så bör detta icke oavvisligen föranleda, att vi här hemma i Sve-

rige handla precis på samma sätt. Och vi borde åtminstone noggrant undersöka, vad våra grannländer ha gjort. Vad har Danmark gjort, vad har Norge gjort, och vad har Finland gjort? Jo, Finland har ungefär handlat, som vår regering nu föreslår. Men försöket har misslyckats så kapitalt, att det landets valuta nu är nere i ungefär 9 kronor för 100 finska mark. Men vad har Danmark gjort, och vad har Norge gjort? Jo, i Danmark har regeringen för ett par månader sedan klart och tydligt uttalat, att regeringen icke till följd av kristiden och de nuvarande förhållandena kommer att framlägga något förslag om förhöjda provisoriska tullsatser. Regeringen vill söka hjälpa näringslivet på andra vägar, genom sänkta järnvägsfrakter och genom andra åtgärder. Jag träffade i går åtta dagar sedan i Köpenhamn den danske statsministern Neergaard. Jag omtalade då för honom, att vi här hemma i Sverige hade att vänta en proposition med förslag till förhöjda tullar och jag frågade honom: om något under de sista månaderna inträffat, som möjligen kunde föranleda, att den danska regeringen skulle komma att intaga en annan ståndpunkt än förut och föreslå provisoriska tullförhöjningar. Han besvarade min fråga nekande. Och i Danmark är likväl arbetslösheten större i förhållande till befolkningens storlek än i Sverige. Framstående industriidkare från Norge voro närvarande vid sammanträffandet i fråga. Och ett par av dessa industriidkare svarade mig — utredningen pågår som bekant ännu i Norge — att såvitt de kunde bedöma förhållandena, så pekade allt i den riktningen, att man i Norge icke skulle komma att slå in på de provisoriska tullförhöjningarnas väg för att skydda industrien i dess nödläge. I Norge äro införda en mängd importförbud å olika lyxartiklar för förbättrande av den norska valutan. Det är någonting helt annat, mina herrar, än att besluta provisoriska tullförhöjningar.

Vad vill regeringen i första rummet vinna med denna proposition? Jag förstår det så väl. Vem känner sig inte gripen av den arbetslöshet, som breder ut sig i vårt land liksom världen runt, inte blott i Europa utan även i övriga världsdelar. Och kunde man genom en sådan åtgärd som den här föreslagna med säkerhet avsevärt minska denna arbetslöshet utan att skada andra viktiga och berättigade intressen, så borde riksdagen godkänna förslaget. Men jag tror inte ett ögonblick på, att man lyckas genom ett antagande av denna proposition att motarbeta arbetslösheten i någon större omfattning. Och anledningarna därtill äro många, mina herrar. En av anledningarna därtill äro de enormt stora lager, som inom de flesta branscher finnas hos grossister, minuthandlare, industriidkare och även vissa enskilda personer, som ha ägnat sin uppmärksamhet åt spekulation i dessa artiklar. Det är dessa, som i första rummet skulle komma i åtnjutande av den vinst, som ett bifall till den kungl. propositionen skulle innebära. Regeringen tror inte själv mycket på, att ett bifall till propositionen skall föranleda minskad arbetslöshet, ty regeringen förutsätter, att även med dessa förhöjda tullsatser en import år 1922 kommer att äga rum, ej en import lik-

Vid remiss av
propositionen
nr 356.

(Forts.)

Vid remiss av
propositionen
nr 356.
(Forts.)

nande den nuvarande, utan mycket större eller såsom den var år 1913, vilken import i den kungl. propositionen beräknas giva statskassan en ökad tullinkomst av cirka 20 miljoner kronor om propositionen bifalles. Man förvandlar således dessa provisoriska skyddstullar till finanstullar för att därmed på annat håll täcka en väntad brist.

Och det, som ett antagande av propositionen absolut skulle motverka, är just skapandet av sådana förhållanden, som herr statsrådet i propositionen samt herr statsministern och herr finansministern i valutadebatten härom dagen ansågo som viktigast. Man motarbetar genom propositionens antagande en fortsatt deflation. Man motarbetar möjligheten att få produktionskostnaderna så mycket som möjligt nedsätta, och man motverkar, att arbetslönerna kunna sänkas. Ty hur skall det bliva möjligt att nedsätta lönerna för ämbets- och tjänstemän i olika grader och fordra av arbetarna att de skola nöja sig med arbetslöner, som med 20 procent understiga de i fjol utgående, om man genom tullsatser samtidigt fördyrar de flesta nödvändighetsvaror, först spannmål och mjöl, sedan kläder och det mesta, som behöves i hemmen. Enligt den kungl. propositionen ha vi dessutom att inom ett par veckor vänta ett förslag, som innebär förhöjning av nu utgående finanstullar på en massa olika varuslag.

Vad kan då möjligen på sista tiden ha hänt, som föranlett regeringen framlägga denna proposition? Tro ni, att det är sant, som det står i en del tidningar, att det är den ofantligt ökade importen, som vältrar in över landet, framför allt från Tyskland. Nej, mina herrar, så är icke förhållandet. Här har jag i min hand statistiken av importen från Tyskland vecka efter vecka för den gångna delen av 1921. Jag skulle kunna, om jag hade rätt därtill, framdraga varuslag efter varuslag, och jag skulle kunna visa en fallande kurva vecka efter vecka, som visar, att importen av dessa alster från Tyskland har minskat till den grad, att densamma numera är mycket obetydlig. Det är desto mer uppseendeväckande, att regeringen under sådana förhållanden anser sig böra tillgripa en sådan åtgärd som den nu föreslagna.

Om jag till sist, herr förste vice talman, skulle söka sammanfatta min uppfattning om den föreliggande propositionen, så skulle jag vilja göra det i följande ord. Herr handelsministern uttalar i den föreliggande propositionen, att våra strävanden böra inriktas på att i möjligaste mån nedbringa våra i förhållande till utlandets alltför höga produktionskostnader, och anser sig icke nog kraftigt kunna understryka, att det framstår såsom absolut nödvändigt, att just på denna punkt det allra mest energiska arbete insättes. Han tillägger ytterligare, att denna synpunkt är så viktig, att den icke ett ögonblick får släppas ur sikte. Denna herr statsrådets uppfattning delar jag helt och fullt. Men då enligt min bestämda åsikt ett antagande av den föreliggande propositionen, vilken som sagt innehåller förslag om 100 procents förhöjning av nu utgående tullsatser vid 508 rubriker i tulltaxan å en mängd nödvändighetsvaror

för den enskilda individen, för familjen, för hemmet, för jordbruket och för andra näringar, just i hög grad skulle motverka de strävanden, vilka herr handelsministern anser vara högst nödvändigt att befrämja för såväl industrien som för landet i dess helhet, så anser jag, att propositionen ej bör av riksdagen godkännas. Jag stärkes i denna min uppfattning, då jag finner, att propositionen, i strid mot ekonomiska rådets uttalande, upptager dels förslag om tullförhöjningar för industrier, vars produktions upprätthållande under kristiden näppeligen ur ekonomisk synpunkt är för landet synnerligen värdefull, dels ock förslag om en likformig tullförhöjning av alla de rubriker med viktullar, rörande vilka ändring föreslås, och att således vid propositionens utarbetande avseende icke fästs vare sig vid den svenska industriens produktionskostnader i jämförelse med den konkurrerande industrien i utlandet eller vid den svenska industriens organisation, aktiekapitalets urvattning och dylika faktorer. Mot propositionen kan dessutom den grava anmärkningen göras, att tullförhöjningar föreslås för halvfabrikat, utan att en förhöjning av tullarna föreslås för de färdiga produkterna, liksom ock att förhöjda tullar föreslås för varuslag, av vilka den svenska exportindustrien är i oavvisligt behov, vilket allt i hög grad skulle komma att skada denna industris berättigade intressen. Härtill kommer, att då betydande lager finnas inom landet av en mängd olika varuslag, för vilka ökat tullskydd nu föreslås, och dessa varulager i vissa fall torde vara tillräckliga för landets behov under $\frac{3}{4}$ å 1 år, det blir ägarna av dessa varulager, vilka till skada för konsumenterna skyddas för åtminstone en del av den förlust, de annars skulle göra till följd av det pågående prisfallet å världsmarknaden.

Vid remiss av
propositionen
nr 356.
(Forts.)

Herr M å n s s o n i Hagaström: En av våra skalder skrev en gång i sin ungdom vid betraktandet av ett förhållande, som han fann förtvivilvat:

»När det släkte en morgondag föder
skall plundras, bedragas och skrämmas som vi,
då blir det för trångt, kära bröder!
Jag har gråtit mig trött och vill skratta mig fri,
jag vill höra en narrbjällra ringa,
sin narrsångs och gravsångs förtvivilade skratt,
jag vill skåda en hädare svinga
sin fackla framför mig i dumhetens natt.»

Den strofen av Ossiannilsson kom för mig då jag läst en bit i den kungl. proposition, som vi hava framför oss, ty den propositionen är, mina herrar, skriven i dumhetens natt.

Jag har en gång för er skildrat en historia, vilken passar bra som inledning i detta sammanhang till den strof jag citerade. Vi sakna här män med tillräcklig överblick och genomblick för att kunna verkligen tjänstgöra som sanningssägare i det moderna samhället. Men i det gamla Tyskland före kriget hade man verkligen

Vid remiss av
propositionen
nr 356.
(Forts.)

den oskattbara, ehuru outnyttjade förmånen, att man hade en sådan sanningssägare i den bekanta Münchentidningen *Simplicissimus*. Jag såg där en gång två framställningar i bilder, den ena en serie teckningar, och den andra en enskild teckning, vari det tyska tullskyddssystemet behandlades. Jag skall försöka skildra dem, enär de mer än långa föredrag och mer än många ord säga vad egentligen hela systemet är.

Den ena teckningen visar en månljus natt på Rhenflodens stränder, där Rhen kröker sig vid Bingen och där bergen på ömse sidor äro beklädda med den ena rovriddarborgen efter den andra, byggda på 8-, 9-, 10-, 1100-talen. Två av de gamla rövarna, som hade bott där på 900-talet och byggt borgar — de hade naturligtvis lockat och tvingat sina omgivande grannar att vara med om borgarnas byggande under förevändning, att man behövde dem till skydd mot de illasinnade grannarna omkring — sutto nu, de gamla benranglen, på vallarna till sina gamla slott och pratade över Rhen i mänskenet. De hade varit och sett på det moderna Tyskland med alla dess anordningar och inrättningar. Så utbrister den ene i förtjusning: Den där civilisationen är allt en förfärligt härlig inrättning! Tänk vad världen går framåt på alla områden. se bara på vårt yrke! Kommer du ihåg för tusen år sedan, när vi bodde här och rövade och foro fram här och fingo armar och ben avslagna; nu sitta våra efterträdare på slotten däruppe och äro bottenrika, men de fara aldrig ner, de ha hittat på något, som de kalla för riksdag, som rövar åt dem, så att de icke behöva fara ned själva. — Det är den ena bilden. Det är en i få linjer ritad teckning av tullskyddssystemet och så till den grad träffande, att man sällan kan skåda dess like.

Den andra bilden, serien av teckningar, var måhända mera verkningfull men något omständligare att skildra. Ovanför en barriär låg på en mjuk kudde omgiven av korvar en tjock hynda med sina små runda knubbiga valpar runt omkring. Korvarna röko och ångade, det luktade så gott och var så bra däruppe. Nedanför trängdes en massa magra hundvalpar kring en mager mamma, som kravsade och gjorde ansträngningar för att komma upp och få korvar till sina små. Det var den första teckningen. På den andra teckningen hade den feta hyndan däruppe tröttnat på att bjävsas igen och skälla i anledning av kravset och tjutet där nerifrån och låg bara och njöt, men ungarna voro betänkligt tjocka, slöa och sura. I den tredje teckningen var det en skärpning av saken; i den fjärde kunde varken hyndan däruppe eller ungarna vara stilla, det luktade så rasande där nerifrån, ty hundarna därnere hade svultit ihjäl, och stanken ångade upp i näsorna däruppe. — Det är egentligen en bild av hur de fattiga klasserna ha det under tullsystemet. Utarmningen stiger under detta system så småningom till den grad, att samhället blir outhärdligt även för de privilegierade i detsamma. Denna serie av teckningar är dock icke så väl lyckad kanhända, ger icke en blyxtbelysning som den första, men är i alla fall en ganska god bild även den.

Vi skulle behöva här i vårt land en sådan sanningssägare, som

vi nu sakna. Ty sannerligen är inte denna kungl. proposition ett ämne för en tecknares och skämtares ritstift och penna. Man skall hjälpa en samling arbetslösa arbetare, och så går det till på det viset, att man gör de grosshandlare, som hava lagren fulla, ännu rikare. Man tager pengar ifrån de fattiga hemmen, där man har ont om dem, och ger till de rika grosshandlarna och fabrikanterna med deras stora lager. Det är alldeles precis, som när man skulle hjälpa jordbruket i dess betryck för 14 dagar sedan. Då tog man ungefär 150 miljoner kronor från Sveriges arbetare, tjänstemän och mindre jordbrukare — närmare ett par hundra tusen jordbrukare, som icke hava nog vete och råg själva — och skänkte miljonerna till 18,600 av de största jordbrukarna i landet. Säg då, att vi inte ha ämne för en skämttidningsredaktör, om vi hade någon riktig sådan, som följde med och låge i på bara allvaret.

Denna proposition är endast en fortsättning på hela det spektakel vi se utvecklas för våra ögon under de sista åren, när det gamla tullsystemet hos oss på allvar börjat mogna. Ni känna ju visan om hur vårt land skulle bli självförsörjande genom tullarna. Ni veta ju också, hur denna självförsörjning tillgått på jordbrukets område. Det behöves jag ej upprepa, det skildrade jag in i detalj häromdagen i mitt anförande i debatten om jordbrukstillarna. Det har gått till så, som jag nämnde den gången, att såväl den relativa nyodlingen som den relativa spannmålsarealökningen, brödsädes-skördens relativa ökning hela vägen igenom saktar av och ej kan på något vis uthärdas en jämförelse med framgångarna under frihandelsperioden. Samma företeelse se vi inför oss på tullindustriens område. Vi äro lyckliga i vårt land så till vida, om denna regering icke blir alltför långlivad, att vi ju fortfarande hava kvar en exportindustri. Får denna regering sitta några år, är det väl slut med exportindustrien, ty då är den väl ihjälslagen av den tullindustri, som hetes skola arbeta för inlandet och som får en sådan beskattningsrätt på halvfabrikat och hjälpmedel av alla slag, att det blir omöjligt här i landet att tillverka varor, avsättbara på utlandets marknad.

Jag vill att ni på allvar skola göra en jämförelse. Tag å ena sidan vår frihandelsindustri, tag herr Lindmans industri — låt vara att herr Lindman här uppträder tätt och ofta och även i dag säkerligen som talesman för industritullarna, löjligt nog och obegripligt nog — denna frihandelsindustri, för vilken herr Lindman är en av de främsta förgrundsfigurerna, med dess sågverk, dess gruvor, massafabriker, stora tidningspappersfabriker, kullager- och separatorverkstäder, A. S. E. A., tag de fabriker, som tillverka maskiner och en del andra saker och sälja i utlandet, tag våra stenhuggerier, tag vårt fiske, vår sjöfart, tag hela vårt småbruk, som icke har inkomst på tullarna tag allt det och lägg det i en stapel: dessa företags och näringars produktion för året, deras inkomster, deras arbetares och tjänstemäns dagsverken och den nytta stat och kommun har av dem — och hur ni än räkna, skola ni få ett fint resultat, utom naturligtvis beträffande fabrikernas antal, ty det blir ganska litet. Tag

Vid remiss av
propositionen
nr 356.

(Forts)

Vid remiss av
propositionen
nr 356.
(Forts.)

sedan den övriga industrien, tullindustrien, som kostat Sveriges folk så många tusen miljoner på 30 år i understöd, lägg dem på samma sätt i en hög, tag alla mjölkvarnar — Holland, Belgien, Danmark, England hava ju mjölkvarnar men icke mjölkull; vi räkna dock kvarnarna till tullindustrien — tag dessa småkravsfabriker, sömnadsfabriker, fabriker som tillverka råttfällor och rivjärn och alla andra dylika nyttigheter, som vi icke kunna undvara i landet — de äro en gränslös massa fabriker, det skola herrarna vid denna hopläggning finna — men tag deras produktion, deras tillverkning, deras arbetares avlöning och de skatter de ge stat och kommun! Men för all del, när ni lagt allt i en stapel, glöm ej draga av det understöd, de erhållit av de andra näringarna under den tid de ränt omkring med tiggarpåsen till de andra yrkena och näringarna och levat på dem; drag ifrån vad de sålunda fått, och då skola ni få se, att det blir ett hål i jorden!

Det andra stora steget vi togo på denna väg, togs ju för några år sedan med den tullkommitté vi då hade och dess nya tullagstiftning, när man övergick från värdetullar till viktullar, med den naturliga och konsekventa utvecklingen av tullskyddssystemet, att därigenom de som använde de grova varorna nämligen de fattiga klasserna, som icke hade råd att använda de finare, lättare, dyrbarare tygerna, genom viktullssystemets princip blevo hårdare beskattade än de andra.

Det tredje stora steget på denna väg till stöd för våra grannar, till utarmning för de fattiga i landet, till förvriddning och förgiftning av hela vårt sunda näringsliv ha vi ju tagit för några dagar sedan och äro fortfarande i begrepp att taga för industriens vidkommande. Tror man då verkligen, att det i vårt land är möjligt att uppehålla den under kristiden uppkomna och mångfaldigt utvecklade industrien? Tror man verkligen, att det är sunt att upprätthålla en med tullar understödd, för vårt land så naturlig industri som snickeriindustrien, som väl borde kunna hjälpa sig förutan tullar i ett land med råmaterialelet här hemma, och som med tullarna har brett ut sig till icke mindre än 565 företag. Mekaniska verkstäder behövas för utförande av reparationer, tillverkning av maskiner o. s. v. Man kan emellertid icke undra över, att verkstadsindustrien icke bär sig, när man ser en uppgift om, att det finns 817 verkstäder. På samma sätt är det med skoindustrien, där man har 101 fabriker. Jag har flera gånger talat om denna industri här. Man förstår, att en industri som denna, vilken mycket väl kan vara koncentrerad till några få platser i landet — man kan ha en fabrik i Malmö, en i Sundsvall, en i Stockholm, en i Örebro, en i Hälsingborg o. s. v. — kan under en skicklig affärsmans ledning bli konkurrenskraftig tack vare tullarna. Med fördubbling av tullarna kunna vi naturligtvis åstadkomma, att det blir 151 fabriker i stället för 101. Man kan locka en massa människor att starta nya fabriker och inköpa maskiner till överpris, man kan locka nya arbetare från jordbruket, där de ha sin visserligen karga men säkra bärning, till storindustrien, som ger en nyckfull bärning. Vi kunna gå så långt i nationell

förstörelse, att man låter arbetarna få lån till egnahemsföretag, där de få slita som vilddjur för att betala sina skulder, tills en dag fabriken stannar. Allt detta kan man åstadkomma med förhöjda tullar, men få till stånd en verklig ökning av landets samlade produktion kan man icke. Givet är, att i vårt land icke kan finnas hur mycket industri som helst, allra minst med den nuvarande prisnivån. En viss mängd industri måste ju finnas för att tillgodose hemlandets behov. Man behöver onekligen t. ex. ett visst antal mekaniska verkstäder för att skaffa verktyg åt våra fabriker här hemma och även för export. Men vi kunna därför icke uppföra hur många mekaniska verkstäder som helst. Klart är, att vi kunna införa hudar från Argentina och bereda dem på egna garverier, vilket verkar på samma sätt, som om vi sålde arbetskraft till utlandet. Det är naturligtvis önskvärt, att vi ha ett visst antal skofabriker för att förädla lädret till skor i stället för att utföra järn, pappersmassa och timmer och sedan köpa skor utifrån. Men man får icke gå till överdrift utan besinna, att sanningen ligger mitt emellan ytterligheterna. Det är förkastligt att ha så många skofabriker som 101 i vårt land, ty följden måste bli, att en del av dem inte kunna hållas i gång mera än ett halvår eller tre månader av året, varigenom en massa människor ständigt hållas i en materiell proletärställning med åtföljande andlig proletärställning. Klart är vidare, att vid fabriker, som verkligen kunna köra året om eller halva året, måste fabrikanten lägga in hela sin fabrikantheder för att göra de sämsta möjliga skor, som han kan sälja, ty endast därigenom blir det möjligt för fabriken, för arbetarna och för honom själv att få någonting att göra. Uppträdde denna industri som frihandelsindustri och sökte skapa en hederlig konkurrens genom att göra bästa möjliga läder och skor, är det solklart, att den icke skulle få några inkomster. Till sådana galenskaper för det protektionistiska systemet, där man gått till överdrift, såsom skett i vårt land.

Nu säger man från textilindustrien, som är den ivrigaste, då det gäller att få höjda tullar, att den vill ha arbete för sina fabriker och för sina arbetare, och man har sagt detsamma från flera håll. Jag vill också ha arbete för industrien och arbetarna men naturligtvis inte till vad pris som helst och icke på det sätt, att lantarbetare, bönder, tjänstemän eller andra arbetare få betala varans värde två eller tre gånger på grund av det tullunderstöd, som kritiklöst lämnas. Jag är vän av att man stödjer industrien så till vida, att man försöker ge den ett handtag här och där, för att den skall komma igång. Jag kan i enstaka fall till och med accentera det bekanta talet om uppfostringstullar, men jag anser, att, då industrien är 30 år gammal, bör den vara uppfostrad, och räcker det inte med 30 år, måste man se till, om det längre är någon affär att uppfostra den. Ifall man är med om att ge en nybildad industri understöd, bör man icke ge detta så, att det blir ett nationellt minus i stället för plus, utan man måste säga nej, där pluset upphör. När man hör sådana krav, som kommit fram i fjol och i år från tullindustriens målsmän, vilka begärt 50 öre i tull för en brun kvartersflaska med den naturliga

Vid remiss av
propositionen
nr 356.

(Forts.)

Vid remiss av påföljden, att flaskan skulle kosta ungefär 1:50 kr. i handeln, då propositionen nr 356. förstår man, att en sådan politik måste leda ut i det hopplösa. Man vill ha arbete åt sina arbetare. Ja visst, men jag vill icke, att arbetarna skola vara anställda med en avlöning av 6 kr. om dagen, när andra medborgare därigenom få ge ut 4 eller 5 kr. om dagen. Vi måste se till, att det system, som blivit snedvridet av riksdagen i dess enfald eller kortsynta egoism, vrides rätt igen.

Man hör ofta på arbetarhåll: för oss gäller det icke längre protektionism eller frihandel, för oss gäller det socialism. Det är en alldeles riktig lösen, förutsatt nämligen, att det är allvar i den, förutsatt att detta resonemang icke föres av någon socialbyråkrati för att därmed vagga massorna till ro under vilket utsugningssystem som hälst i tullskyddsväg, såsom någon gång förekommit. Att hela systemet är felaktigt, därom kunna vi redan vid en hastig blick övertyga oss. Jag berörde det häromdagen och är säker om, att de, som komma med i utskottet, dit frågan remitteras, när de återvända efter att ha behandlat propositionen, skola allesammans, både högermän, liberaler och socialdemokrater, ha på känn, även om de icke säga det, att hela det nuvarande produktions- och lönesystemet är felaktigt och måste avlösas. Sedan kan var och en ha sin uppfattning om, på vilka vägar det skall avlösas. Jag för min del tror icke, att det kan ske genom byråkratisk statssocialism. Vad som fattas i det nuvarande systemet är drifkraft och energi. De, som sett, hur en tullskyddsindustri och en frihandelsindustri arbeta, veta, att det är en ofantlig skillnad mellan dem i fråga om farten och ruschen i arbetet. Det utmärkande för frihandelsindustrien är beräkningen — vad kostar varan på världsmarknaden och hur skall arbetet kunna ordnas så, att man kan konkurrera med utlandet? Visserligen kan det finnas förnuftiga arbetsmetoder hos en tullskyddad industri, men i allmänhet är det utmärkande för den, att man vill kapa åt sig och få mera understöd. Det går väl i morgon och i år, sen blir det nya tullar eller sen kommer syndafloden, det är egentligen den vaggsång, varefter arbetet bedrives. Jag tror vidare, att tullindustrien är så överorganiserad och så splittrad, att riksdagen behöver lägga in all energi på att med lämpliga medel tvinga den till koncentring och andra arbetsmetoder i stället för att vagga den till söms med nya understödssummor.

Häromdagen nämnda jag, att vad vi behöva i produktions-systemet är mera socialism. Det kan hända, att det här icke är rätta tillfället att gå närmare in på ämnet, men jag skall dock säga några ord härom. Det är givet, att det system, varpå arbetets organisation för närvarande är byggd, icke håller. Vi märka en jäsning och oro bland massorna. Man drömmer om, att den eller den yttre arbetsorganisationen, tredje internationalen eller något annat, skall åstadkomma en förändring, men man glömmer, att den ena internationalen i det avseendet är den andra lik, och att den international, som nu behövs, är arbetets egen international och icke den eller den doktrinen eller det och det systemets international. Jag vill som exempel i förbigående nämna, att om vi se på byggnads-

*Vid remiss av
propositionen
nr 356.*

(Forts.)

industrien med dess strider och ständiga dragkamp mellan arbetsgivare och arbetare. Förstår man, att här ligger något fel i själva systemet. Man förstår, att de gamla fackorganisationerna måste ombildas till produktionsförbund. Det går icke i längden, att murare och målare och plåtslagare och grovarbetare stå skilda i var sitt förbund. De måste slå sig tillsammans och bilda produktionsföreningar, som staten bör ge lån mot normal ränta, så att de under ledning av arkitekter kunna uppföra så många hus, som vi behöva. Då skulle vi inom kort ha en kraftig produktion i gång. De gamla formerna ha överlevt sig själva och nya former tränga sig fram, som ge den enskilde arbetaren slagkraft, så långt hans egna vingar bära, och låta honom arbeta under ansvar. Här har ofta från olika talarstolar ordats om revolution, men vi se icke ett dyft av revolution. Jag anser, att vi nu böra taga ett steg mot denna revolution, mot arbetets frigörelse och nya arbetsmetoder. Men det mest olyckliga, som kan finnas, är att undan för undan förgifta en del av vår industri och vårt näringsliv. Genom arbete, genom omtanke, genom uthållighet, genom ännu mera arbete, ännu mera omtanke och ännu mera självansvar skall samhället uppbyggas men icke därigenom, att den ena samhällsgruppen av riksdagen får lov att snatta ur andras fickor alltid så, att de rika snatta från de fattiga och de mindre rika, så att till sist den stora massan, som icke har några fickor att snatta ur, blir bestulen.

Denna proposition anser jag vara ett steg vidare mot fördärvet, ett steg från arbetets väg, från självansvarets väg och ett steg i moraset, där man går ut med förbundna ögon och tror, att bara man plumsar och plumsar, kommer man alltid till sist i land.

Herr N y l a n d e r: Herr förste vice talman! Jag begärde ordet under herr Röings anförande för att bemöta något av vad han yttrade. Jag kan till en början icke underlåta att uttala min förvåning över, att ordföranden i det utskott, som skall behandla denna proposition, så starkt och kraftigt a priori fördömer de synpunkter, som häri framhållas. Man kan icke säga, att det lovar gott för den sakliga prövningen av frågan.

Under den debatt, som för en tid sedan ägde rum i kammaren vid behandling av den kända tullmotionen, hade jag tillfälle framföra några invändningar mot, att det uttalats förvåning över, att jag som chef för exportföreningen kunde underskriva en dylik motion. Jag ber att få hänvisa till de synpunkter jag då hade nöjet anföra och vilka jag vet delas av många inom vår exportindustri och exporthandel. Jag hade då tillfälle närmare påvisa, av vilken ingripande betydelse avsättningen på hemmamarknaden för närvarande är för många av våra exportföretag, vilket gör, att problemet ligger annorlunda till än under normala förhållanden. Jag framhöll också, att det nu icke endast gäller vanlig dumping, utan att vi också ha att göra med valutadumping.

I herrar Röings och Månssons anföranden framfördes, som alla säkerligen hörde, de rena frihandelssynpunkterna, men jag skall för

Vid remiss av
propositionen
nr 356.
(Forts.)

min del icke ingå på principfrågan om protektionism och frihandel, utan vill till en början endast påpeka, att i dessa herrars anföranden totalt negligerades vad som gjorts i andra länder. Herr Röing framhöll visserligen som ett föregångsland för oss Danmark, där man principiellt är mot varje tullförhöjning. Men det är icke möjligt att helt och hållet bedöma Danmarks näringsliv efter samma måttstock som Sveriges. Jag har icke varit i tillfälle att skaffa något vidlyftigare siffermaterial, då jag först i dag strax före kl. 2 fick höra, att remissdebatt var att vänta, men jag har dock hunnit få ett par siffror, som visa den inre relationen mellan Danmarks och Sveriges förnämsta näringar. Danmark hade år 1918 en export av jordbruksprodukter för 426,862,000 kr., under det utförseln av industrialster icke uppgick till mera än 283,628,000 kr. Vår export av jordbruksprodukter inskränkte sig till 43,573,000 kr., medan exporten av industrialster belöpte sig till icke mindre än 1,312,872,000 kr. Jag har endast velat nämna dessa siffror för att visa, vilken helt annan roll för landets ekonomiska liv industrien spelar i Sverige mot i Danmark, och att därför en situation sådan som den föreliggande måste framträda med mera skarpa här än i vårt grannland. För övrigt hänvisar jag endast till, hurusom i alla övriga länder högre tullar införts eller planeras. Vad Norge beträffar har man, som herr Röing antytt, där haft en skarp reglering av importen, men även tullfrågan är där under utredning. Jag vågar icke yttra mig om, hur frågan där kommer att lösas, men i varje fall är det för tidigt att säga, att det icke blir någon tullförhöjning.

Herr Röing anmärkte, att den föreliggande propositionen icke på något sätt stod i överensstämmelse med ekonomiska rådets direktiv, som äro återgivna i propositionen på sid. 12. Han hänvisade därvid särskilt till ekonomiska rådets uttalande, »att extra tullskydd bör ifrågakomma endast för sådan industri, som det ur ekonomisk synpunkt är för landet önskligt att upprätthålla». Såvitt jag kan se har man följt denna princip så långt det varit möjligt, men man har givetvis icke kunnat underlåta att taga hänsyn även till arbetslösheten och de genom denna framkallade sorgliga konsekvenserna inom olika industriföretag.

I det sammanhanget framställde herr Röing en anmärkning mot att det av chefen för handelsdepartementet omnämnts vid industriförbundets årsmöte, att denna fråga skulle komma upp till behandling. Jag är synnerligen tacksam för att så skedde och att denna engelska vana att från regeringshåll vid högtidliga tillfällen till näringarnas organisationer framföras regeringens synpunkter på föreliggande problem blivit inaugurerad i vårt land.

Herr Röing sade, att industriidkarna stå som segrare, men detta är icke riktigt. De äro tacksamma, om tullförhöjningar kunna ernås genom propositionen, men säkerligen ha de icke några överdrivna förhoppningar. Emellertid anser jag, att denna proposition i allmänhet är avvägd på ett så försiktigt sätt, så att den kommer att få goda verkningar för en del industriföretag.

Jag övergår till vad jag nyss berörde, nämligen herr Röings

åberopande av ekonomiska rådets direktiv, att en utgallring skulle ske och att ingen generell tullförhöjning skulle genomföras, mot vilket såväl kommerskollegium som ekonomiska rådet uttalat sig. Tulltaxan innehåller 1,305 rubriker och propositionen avser endast 508. Alltså har en kraftig utgallring här skett efter ingående undersökningar av olika industriiers ställning. Jag kan därför icke se annat än att förslaget innebär en konsekvent utveckling av frågan i enlighet med de önskemål, som framställts av kommerskollegium och ekonomiska rådet. Att en del tullrubriker kommit in, som kanske icke nödvändigt behövt förefinnas, kan vara möjligt, men det är i så fall förestavat dels av hänsyn till den alltjämt tilltagande arbetslösheten och dels av det förhållandet, som påpekas i departementschefens uttalande på sid 70, där det heter, att sambandet mellan vissa närbesläktade tillverkningsgrenar ofta är så starkt, »att vid en tullrevision, sådan som den nu ifrågavarande, den ena eller andra grenen ej lämpligen kan, utan sönderbrytande av hela det system, varpå den nuvarande tulltaxan vilar, tilldelas en särställning, ett förhållande, som, enligt vad jag under hand inhämtat, även föranlett, att åtskilliga industriidkare, exempelvis inom järnindustriens område, ansett sina intressen tillvaratagna genom framställningar, som från andra håll ingivits, ehuru desamma icke direkt åsyftat förstnämnda industriidkares speciella tillverkningar.» Detta är en av huvudorsakerna till det av herr Röing anmärkta förhållandet.

Herr Röing vädjade sedermera till lantbrukets och fiskets representanter och utmålade i mörka färger, huru de skulle bli lidande av tullförhöjningarna. De måste, sade herr Röing, hava sin avsättning, och det måste vara lysande näringar, om de skola kunna gå med på den föreslagna tullrevisionen. Jag tror icke, att vi få betrakta denna sak så ensidigt, utan vi få nog också se den från en annan synpunkt, nämligen att lantbrukets och fiskets representanter kunna vara övertygade om, att slås vår industri ihjäl och ökas arbetslösheten ytterligare, blir den klara konsekvensen för dem, att de få ännu svårare att bli av med sina produkter. Ty de i industrien sysselsatta äro väl dock alltid goda avnämare av lantbrukets produkter. Det ena lever på det andra; när jordbruket står starkt, brukar industrien ha det bra, och tvärtom.

Herr Månsson framvisade med sin vanliga rörliga fantasi några tavlor över tullsystemets fruktansvärda inverkan, men han glömde helt och hållet den synpunkten, att när andra länder redan ha infört detta sorgliga system, kunna ju icke vi precis isolera oss.

Herr Månsson kom sedermera, liksom han gjort vid föregående debatter, in på det påståendet, att vår exportindustri skulle löpa stor risk, om en del tullförhöjningar beviljades. Jag vill då meddela att jag, sedan dessa tuldiskussioner förra gången här fördes, haft samtal med många exportköpmän och exportindustriidkare, och de hava i allmänhet framhållit, att enligt deras uppfattning tullförhöjningarna icke alls kunna få den inverkan på produktionskostnaderna, som herr Månsson vill göra gällande. Denna uppfattning

Vid remiss av
propositionen
nr 356.
(Forts.)

framföres också i den kungl. propositionen. Jag är övertygad, att handelsministern icke skulle hava tagit på sitt ansvar att framföra dessa synpunkter utan noggranna föregående undersökningar. Jag hade också, såsom jag nyss i korthet omnämnde, tillfälle att förra gången vi debatterade tullfrågan framhålla, att en stor del av exportindustrien är så situerad, att den under vanliga förhållanden har en del av sin avsättning i utlandet och en annan del i hemlandet. Genom valutaförhållandena är emellertid den första delen borteliminerad — en sak, som det icke skadar att ännu en gång understryka — och följden är, att hemmamarknaden är den enda, ur vilken näring kan erhållas för denna industri, men här slås även denna marknad bort genom de olyckliga valutaförhållandena och det bristande tullskyddet.

Herr Fabian Månsson framhöll för övrigt, att denna proposition tog sikte på att söka uppehålla en del kristidsindustrier. Jag vill gentemot denna anmärkning särskilt säga ifrån, att det varit lyckligt, att en del sådana industrier redan bortrensats, och att ändamålet med propositionen icke är att skydda dylika industrier. Det torde också stå klart i denna stund, att av dessa kristidsindustrier det knappast finnes någon, som ännu är vid liv. Men för den övriga industriens vidkommande glömde herr Månsson, vad som av mig förut omnämndes, att det här gäller valutadumping, icke vanlig dumping.

Herr Månsson sade slutligen, att för oss gäller det ej protektionism eller frihandel utan socialism under vissa sedermera angivna förutsättningar. Det är en sak, som icke skadar att ihågkommas av dem, som icke äro absoluta anhängare av socialismen, och det skulle vara roligt att framställa den frågan, om herr Röing också delar den uppfattning, som herr Månsson nyss givit uttryck åt. Herr Månsson klagade för övrigt på att inom de tullskyddade industrierna saknades tillräcklig organisationsförmåga, energi, planmässighet, målmedvetenhet och en massa andra vackra egenskaper, som herr Månsson räknade upp. Det är givet, att man icke kan nå fullkomligheten överallt, men så mycket vågar jag påstå, att inom en stor del av vår tullskyddade industri förefinnas dessa goda egenskaper, och särskilt torde den svenska organisationsförmågan även inom industrien hava gjort sig ganska starkt gällande. Men det kan gå så långt, att man kommer till överorganisation, och då är jag även med om herr Månssons resonemang.

Såvitt jag kunnat läsa propositionen rätt, får man ur industriens synpunkt — och jag vill endast erinra om, hur kraftigt detta framfördes på industriförbundets möte — vara tacksam för att något gjorts för att hjälpa oss ur den prekära situation, i vilken vi nu befinna oss. Jag behöver icke närmare utveckla skälen härför, ty de äro ju i koncentrerad form på några rader återgivna på sidan 77 i propositionen, till vilken jag ber att få hänvisa. Vad beträffar våra exportintresserade, är det alldeles säkert så, att de, och även jag i detta fall, ingalunda under normala förhållanden skulle upp-

träda och tala för en proposition sådan som den föreliggande, men jag kan icke se annat än att läget är så abnormt och så fruktansvärt allvarligt, att jag icke vill taga på mitt ansvar att låta stora delar av vår industri försvinna för att aldrig mera återuppstå. Jag kan emellertid förstå de extrema frihandelssynpunkter, som här under debatten gjort sig gällande, ty det är givet, att frihandlarna väl sällan haft ett bättre tillfälle än just nu att få enligt deras uppfattning onödiga industrier i vårt land ihjälslagna. Det är ju klart, att man kan resonera som så: låt den tullskyddade industrien gå all all världens väg, för att vi endast skola ägna oss åt sådana industrier, som enligt herrar frihandlares uppfattning hava absolut geografiskt existensberättigande i vårt land. Men så utvecklade, som den tullskyddade industrien dock blivit, och med hänsyn till den betydelse, som den haft i vårt land, kan jag, som sagt, icke vara med om detta resonemang, ty det kan dock återigen komma en dag, då nödvändigheten av självförsörjning för var och en står lika klar som för ett par år sedan. Jag vill sluta med att säga, att det är märkvärdigt, vad vi svenskar hava lätt att glömma.

Vid remiss av
propositionen
nr 356.

(Forts.)

Herr T h o r s s o n: Herr förste vice talman! På sidan 13 i den föreliggande propositionen har angivits, att jag i ekonomiska rådet uttalat en avvikande mening emot den uppfattning, som i övrigt där gjort sig gällande. Jag ber därför att närmare få precisera min ståndpunkt i föreliggande fråga. Det är uppenbart, att när landet befinner sig i en sådan situation, att omkring 60,000 av dess industri- och hantverksarbetare äro arbetslösa och ytterligare något hundratusental fått arbetstiden inskränkt, då har man, när ett aktstycke sådant som detta föreligger, en viss *skyldighet* att, innan remissen sker, säga sin mening om de föreslagna botemedlen.

Jag har med hänsyn till det ekonomiska läge, som existerar i hela världen, vågat i ekonomiska rådet uttala, att det icke är möjligt för oss att reglera vår produktion eller bibehålla marknaden åt oss genom tullrestriktioner av den enkla anledningen, att om dessa skola tilltagas i en sådan omfattning, att de tjäna det därmed avsedda ändamålet, måste de i vissa fall verka såsom fullständiga exportförbud, i andra åter är det tvivelaktigt, om man överhuvudtaget ändå kan taga till dem så högt, att de verkligen täcka vad de varit avsedda att täcka.

Sedan denna diskussion fördes i ekonomiska rådet, har vår valutas ändrade köpvärde ytterligare komplicerat vårt ekonomiska liv. Statsrådet påpekar i propositionen på sidan 56 det säregna förhållandet, att under det vår krona såsom betalningsmedel står ovanligt högt på den utländska marknaden, saknar den en däremot svarande köpkraft på den inhemska. Om herrarna titta på sidan 56, skola herrarna finna en liten tabell, som belyser detta förhållande. Nu synes statsrådet ansluta sig till den uppfattningen, att vår kronas inre köpkraft icke skall minskas utan snarare ökas, om vi vidtaga de åtgärder, som föreslås i den kungl. propositionen. Jag kan dock icke dela den uppfattningen, att om exempelvis vår krona i köp-

Vid remiss av värde inom landet nu representerar 75 eller 80 % av sitt utländska köpvärde, det vore möjligt att öka kronans köpkraft i detta land genom att höja tullarna vare sig för den ena eller andra varan. Herr statsrådet slutar ju ändå med det resonemanget, att de nu föreslagna tullarna icke äro av en sådan omfattning, att de avstänga importen av varor, herr statsrådet räknar med att statskassan skall få in 20 miljoner kronor i *ökade* tullmedel under ett år. Hittills har varje riksdagens beslut om höjning av tullarna haft en suggererande verkan icke endast beträffande priset på den med tull belagda artikeln utan även beträffande andra artiklar, som tillverkas inom landet, och då med den kungl. propositionen icke följer något som helst direktiv för införande av kontrollerande bestämmelser, varigenom den inhemska prisbildningen regleras, så måste Kungl. Maj:ts förslag innebära, om nämligen riksdagen giver det sin sanktion, antingen att den nu pågående prissänkningen avstannar och vi hålla oss kvar på den nuvarande ståndpunkten, eller också, vilket är mera troligt, taga vi ett nytt steg, sådant som vi togo under 1920, och åstadkomma genom denna åtgärd ett konstlat uppsving, som återspeglar sig i varuprisen i Sverige. Jag förde på tal detta resonemang redan under debatten om spannmålstullarna. Det är sant, att industrien har ett visst krav att framställa med hänsyn till de beslut riksdagen fattade för några dagar sedan i spannmålsfrågan. Men det kan ingen betvivla, att dessa beslut tillsammans skola hålla oss kvar på en högre prisnivå, vilket innebär, att den svenska kronan i fortsättningen skall få till och med en *mindre köpkraft* inom landet, än den nu har. Om detta är riktigt, bortfaller ju en av hörnstenarna för den proposition, som föreligger här till riksdagens omprövning.

Det andra steget, som skulle hjälpa oss att reglera vår konkurrensduglighet gentemot utlandet, skulle naturligtvis vara att sänka produktionskostnaderna i allmänhet. Det är en fråga, som varit föremål för ingående debatt. Uti den frågan har ju sagts många kloka och förståndiga saker, men det har också sagts en hel del omöjliga saker. Man har i vida kretsar den uppfattningen, att en sänkning av arbetslönen kan ske hur som helst nästan, blott vi komma ned i nivå med övriga länder i fråga om produktionskostnaderna. För min del har jag alltid framhållit, att det är uppenbart, att i samma mån som priset på livsbetingelserna sänkas, i samma mån kan arbetaren visserligen avstå från ett antal kronor, under förutsättning att han har sin reallön garanterad. Ty när vi tränga in i dessa spörsmål, måste vi alltid hålla klart för oss, att det icke gäller, huru många kronor en man utkwitterar i veckolon, utan det gäller, huru mycket av livets nödtorft han kan tillbyta sig för det antal kronor han har. Men om man säger detta till dem, som icke ha någon möjlighet att intränga i de ekonomiska problemen, så ligger det en viss vikt vid, att det även sägs till dem, som ha möjlighet att intränga i de ekonomiska problemen, men som icke tyckas vilja använda sina ekonomiska kunskaper: det går icke att samtidigt sänka lönerna för arbetarna och vidtaga åtgärder för att

kvarhålla onaturliga priser på de redan färdiga varorna, ty då kommer sammanstörtandet fortare än vi ana.

Det har i denna proposition med särskild styrka framhållits från arbetsgivaresidan, att arbetslönerna hava stegrats i sådan ofantlig grad under kristiden, att de måste till att börja med sänkas med 20 %. Jag har tillåtit mig göra några jämförelser, hur det förhåller sig i detta fall mellan de olika slagen av inkomster. Vi veta ju, att det egentligen är tre stora huvudposter, som utgöra den samlade inkomst, av vilken staten åtnjuter avkomst i form av skatt. Om jag då går till generalsammandraget över bevilning av fast egendom samt av inkomst m. m. och gör en sammanställning för tvenne femårsperioder, så finner jag, att under femårsperioden 1911—1915 utgjorde »inkomsten av kapital» 5,6 % av den samlade inkomsten under femårsperioden, och de inkomster, som härflyta av »rörelse, yrke eller eljest», uppgingo till 33,9 % samt inkomster av »arbetsanställning, tjänst eller pension» till 60,5 %. Om jag sedan går fram till perioden 1916—1920, alltså avseende årsinkomsterna från och med 1915 till och med 1919, så finner jag, att kapitalet åtnjutit 5,2 % av den samlade inkomsten, rörelse och yrke etc. 40,2 % och arbetsanställning, tjänst och pension 54,6 %. Således under denna tidsperiod, då man påstår, att inkomsttagarna, speciellt lönearbetarna, erhållit ett oproportionerligt stort tillskott i sina inkomster, så visar det allmänna sammandraget, att inkomsttagarna av »arbetsanställning, tjänst eller pension» i förhållande till de båda medtävlande inkomstgrupperna erhållit en relativ minskning i sina inkomster under denna tid med 6 % jämförd med femårsperioden närmast före kriget.

Det är ju uppenbart, att detta är grova siffror. De äro byggda på taxeringsuppgifterna. Men då det är en påtaglig sanning, att den uppgivna inkomsten av arbete, tjänst och pension närmar sig mera verkligheten än inkomsterna av kapital, rörelse och yrke, så är det säkert, att man icke kan komma och säga, att vi kunna gå hur långt som helst i fråga om inskränkning utav arbetslönerna för att med detta som hjälp komma till jämvikt. Jag vill därför varna mot, att vi alltför ensidigt försöka lösa problemet på det sättet, som från så många håll med en viss ensidighet ifrågasättes. Vi måste, vilken ställning vi än intaga i samhället, underkasta oss inskränkningar uti våra krav. Då måste vi enligt mitt sätt att se gå en annan väg än att generellt för 500 artiklar i vår tulltaxa eller för ett mindre antal höja tullarna och sedan i övrigt lämna det ekonomiska livet fullständig frihet. Vare sig vi biträda det ökade tullskyddets väg eller andra importregleringsvägar, måste vi med styrka och energi kräva att verkligen få veta, var de under krigsåren uppsamlade värdena befinna sig och hur de äro disponerade.

Herr statsrådet har uti propositionen anfört, att grosshandelsprisindexen har sjunkit så häftigt, att om det skall fortsätta i samma tempo, kan det hända, att samhället icke kan stå emot det ekonomiska tryck, som därav alstras. Men man resonerar något ensidigt, om man endast talar om grosshandelsprisindexen. Det är

*Vid remiss av
propositionen
nr 356.*

(Forts.)

Vid remiss av
propositionen
nr 356.
(Forts.)

icke obekant, att det finnes vissa grossister, som söka hålla uppe en konstlad prisbildning på detaljhandelns område. Endast ett par siffror må anföras till belysning av detta förhållande. Partiprisnivån låg i sept. 1920 vid 365, i februari 1921 vid 215, en nedgång således med *115 enheter eller cirka 32 %*. Enligt socialstyrelsens vägda prisindex sjönk prisnivån för livsmedel under samma tid från 307 till 262, med *45 enheter, eller cirka 15 %*. Den ännu riktigare allmänna levnadskostnadssiffran har samtidigt sjunkit från 281 1 okt. 1920 till 249 1 april 1921. Således allenast med *32 enheter eller 11 %*. Dessa saker kunna naturligtvis icke följa varandra slag i slag, men man måste sträva till att få en mindre marginal mellan dessa siffror, än vad hittills varit förhållandet. Det är enligt mitt sätt att se den grundläggande princip, som man måste sträva till.

Såvitt jag förstår den kungl. propositionen rätt, så litar emellertid icke Kungl. Maj:t på, att de föreslagna tullsatserna skola vara tillräckliga för att rädda oss från en ruinerande import från länder med synnerligen dålig valuta, och Kungl. Maj:t ställer därför i utsikt, att vi därutöver kunna bli tvingade att vidtaga vissa andra icke närmare angivna åtgärder. Det är min bestämda uppfattning, att den nu föreliggande propositionen icke i och för sig kan åstadkomma den jämvikt, som man drömt om. Jag har därför trott, att det vore riktigt att tillgripa importreglerande åtgärder av annan art. Det drar man sig för ur den synpunkten, att man då skall vara tvungen att införa en omfattande kontroll, men om samhället är stätt i fara, då måste vi se bort från det obehag, som därav kan följa. En åtgärd, som hjälper det ekonomiska livet för ett halvt år men sedan återigen lamslår detsamma är värre än att redan nu se faran direkt i ögonen och tillgripa en genomgripande kontroll. Förr eller senare stå vi inför detta förhållande, och den, som är rädd för detta obehag, kan icke enligt min uppfattning tjäna nationens intressen på det sätt, som de uppenbarligen synas böra tjänas. Ty den uppsvingsperiod, som vi nu skåda i Tyskland och som alla se bort till såsom ett underlag för denna nations resning, den uppsvingsperioden måste avlösas av en nedgångsperiod. Den gång, utlandet icke kan eller vill försträcka Tyskland med råvaror, på sätt som nu sker, blir den tyska valutan ännu värdelösare än den nu är, och då hjälpa icke de tullsatser, som herrarna nu föreslå, utan då måste ni tillgripa åtgärder av annan valör. Det tullskydd, som Kungl. Maj:t nu föreslår, tjänar intet annat intresse än de ofosterländska herrarnas, som i spekulation över hövan och till och med över sina tillgångar importerat varor. Dessa icke-svenskar tjänas genom denna proposition. Alla de, som stå med importerade varor upp till halsen, ha anledning att gnugga händerna av förtjusning, sedan riksdagen givit sitt bifall till den föreliggande propositionen.

Vi måste emellertid ha någonting annat, och vilja vi ha den svenke arbetaren i arbete, då måste vi tillgripa reglering men i förbindelse med kontroll. Då måste arbetsgivarna bekväma sig till att icke tala med sina arbetare med det bryska språk, som de nu tala. Arbetarna gjorde en rad av uttalanden, varigenom de anslöto sig till

Eskilstunaresolutionen för att på överläggningens väg få vissa överenskomelser med arbetsgivarna i syfte att genom gemensamma uppförfningar söka hålla produktionen i gång. Då skakade arbetsgivarna på axlarna och dekreterade utan vidare: 20 procents sänkning av avlöningarna. Under uppsvingperioden 1915 och 1916 sade samma herrar till arbetarna: »Ni äro bundna av avtalet». Då inkasserade företagen resultaten av lagerbehållningarna. Då inkasserade dessa de oerhörda belopp, varmed varorna stigit, och de stora arbetarsorna blevo utan sin andel i desamma. Man måste gå fram med viss försiktighet, när man tänker sig, att man skall bringa samhället i jämvikt, och då måste man se till, vilka företag som verkligen äro bärkraftiga och vila på en sund basis. Om vi se på den allmänna statistiken, måste vi erkänna, att det skett en viss förskjutning i osund riktning under kristiden. Är det då verkligen riktigt att vidtaga kraftåtgärder för att upprätthålla dessa osunda företeelser? Jag kan icke förstå det. I det fallet delar jag fullt och helt den uppfattning, som herr Fabian Månsson för en stund sedan givit uttryck åt.

Vid remiss av
propositionen
nr 356.
(Forts.)

Nu sade visserligen herr Nylander, *chefen för exportföreningen, som talar för importtullar, varigenom vår export försväras*, att Fabian Månsson blandade in litet socialism i sitt resonemang. Ja, mina herrar, det spörsmålet få ni taga upp till ordentlig omprövning, det kunna ni vara övertygade om. Det är icke på det sättet, att vi ännu gått igenom alla de kval, som krigets förbannelse åstadkommit, och de kvalen botas icke genom att i ekonomiskt hänseende fullfölja den skola, som ledde till världskriget. Vad var då det, som ledde till världskriget, mina herrar? Det var de stora nationernas kamp om det ekonomiska herraväldet ute i världen. Det var det, som frammanade världskriget. När sedan världskriget åstadkommit en förödelse, som historien icke hittills skådat maken till, tro herrarna, att det skall vara möjligt att åstadkomma en jämvikt i vårt land genom en åtgärd sådan som den här föreslagna?

Hur verkar den i sina detaljer? Jag skall bara taga en enda sak. Här ha vi metallmanufakturindustrien. Det visas på sid. 96 i propositionen, att tillverkningen av halvfabrikat av koppar, mäsing och aluminium var år 1913 10,327 ton och 1919 18,303 ton, att importen av motsvarande artiklar var år 1913 2,638 ton, år 1919 1,469 ton och år 1920 2,363 ton samt att exporten av dessa fabrikat var år 1913 545 ton, år 1919 2,121 ton och år 1920 3,839 ton. För denna industri begäres nu i propositionen ett extra tullskydd, oaktat den ökat sin fabrikation från 10,000 till 18,000 ton och importen understigit exporten. Men vad innebär då detta? Såvitt jag kan förstå, måste det *innebära en försämring för den exportindustri, som för sina exportvaror måste köpa och använda dessa halvfabrikat*.

Blott med detta exempel vill jag visa, att man över huvud icke kan genom en sådan generell reglering som denna ordna om vårt ekonomiska liv, sådant det nu gestaltar sig. Vill man komma någon vart, måste man gripa till det mycket obehagliga medel, som heter

Vid remiss av
propositionen
nr 356.
(Forts.)

importreglering. Det är visserligen sant, att man därmed åstadkommer en rad av inskränkningar i enskilda personers göranden och låtanden, men det måste dock dessa enskilda personer underkasta sig i hela samhällets intresse. Jag vill vara med om att så långt som möjligt förbehålla de svenska konsumenterna åt de svenska producenterna. Men det måste ordnas genom en importreglering i annan form än genom en större eller mindre generell tullförhöjning, såvida riksdagen icke är beredd att utlämna konsumenterna till vilka spekulativa intressen som helst. Vi kunna icke reglera på det sättet.

I så måtto skiljer jag mig ifrån såväl herr Röing som herr Fabian Månsson, som jag måste erkänna såsom vår plikt att vidtaga vissa reglerande åtgärder. Det har hela den övriga världen gjort, höll jag på att säga. Med få undantag ha alla övriga land skyddat sig mot exportlandet Tyskland; såvitt jag kan förstå av den redogörelse, som här föreligger i propositionen, vill Kungl. Maj:t, att vi skola följa dem, men vi skola naturligtvis icke blott skydda oss mot Tyskland utan även mot övriga länder, och det skola vi göra genom att vidtaga de åtgärder, som föreslås i denna proposition. Sedan kan det visserligen hända, att under tiden, medan vi sitta här och snickra med denna proposition, sker därute händelser, vilka ännu mer förvärra vårt ekonomiska liv, och då kan man bli tvungen att, sedan man tagit 100 % höjning av visa tullsatser, tillgripa reglerande åtgärder därutöver.

Ju mer jag har grubblat på detta spørsmål, desto mer har jag blivit övertygad om, att den väg, Kungl. Maj:t föreslagit, icke är framkomlig, utan om vi över huvud skola ha en reglering av våra förhållanden i vår hand, då måste vi tillgripa en importreglering med importförbud, åtföljda av en genomgripande sträng kontroll. Men det skall icke vara en kontroll, som är lagd efter de linjer, man många gånger under kristiden tillämpade, då man för att göra denna kontroll så lindrig som möjligt använde dem, som själva skulle kontrolleras, att bestämma kontrollvillkoren. Det behövs vissa bestämmelser för prisbildning. Vi ha, såvitt jag kan förstå, våra fabriker kvar. Vi ha vår jord kvar. Vi ha våra maskiner kvar. Vi ha våra arbetares arbetskraft kvar. Vi ha vår intelligens kvar. Alla dessa förutsättningar för att kunna utnyttja de ekonomiska betingelserna finnas kvar. Då gäller det att ordna så, att de komma till bästa möjliga användning. Då måste det tillgripas strängare åtgärder än dem som hittills varit tillgripna. Jag hör någon i sitt stilla sinne säga: »Vi komma icke till rätta med mellanhänderna. De göra obstruktion». Jag gratulerar, ifall under tider, när det finns varor att få, man skulle obstruera på det sätt, som från visst håll gjordes under tider, då inga varor funnos att få. Då får det talas ordentlig svenska med våra mellanhänder, liksom det får talas ordentlig svenska med alla andra, som det vederbör. Kunna vi ena oss på den bogen, är det min uppfattning, att det skall vara möjligt för oss att rida ut stormen.

Skulle mot förmodan riksdagen bifalla den kungl. proposi-

tionen med större eller mindre förändringar, skulle jag allvarligt vilja tillråda utskottet, som skall behandla denna proposition, att till ingående överläggning och prövning upptaga frågan, huruvida det icke skulle vara möjligt att åstadkomma en inventering av de hittills importerade varorna och verkställa en efterbeskattning av dem, så att icke den merförtjänst, som måste bli en följd av den tidigare förtullningen, kommer att stanna hos dem, som av en eller annan anledning fylla sina varuhus med utländska varor. Det kan icke hjälpas, att, om det skall krävas offer av så genomgripande omfattning, som här ifrågasättes, måste också Sveriges folk kräva, att det även sker en *ordentlig bouppteckning*. Vi skola veta, icke blott vilka som hava förlorat eller komma att förlora, utan vi skola också veta, vilka som ha vunnit på denna oerhörda företeelse. Och, mina herrar, det måste ske en sådan sakernas uppgörelse, om vi skola fortsätta att lagstifta på det sätt, som man nu under någon tid tillåtit sig göra i Sveriges riksdag.

Jag kan icke, herr förste vice talman, annat än på de livligaste önska, att denna proposition icke måtte bifallas, utan att man i stället måtte ta itu med frågan om en genomgripande reglering av vår import och en omfattande kontroll, varigenom man får möjlighet att även hålla sin hand över prisbildningen.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet Malm: Herr vice talman, mina herrar! Jag skall till en början be att få understryka, att regeringen hade trott, att denna fråga skulle kunna läggas utanför striden mellan protektionism och frihandel. Det är ju här fråga om provisoriska åtgärder under en tid av starkt betryck, och det hade därför varit önskvärt, om man hade kunnat se denna sak utan att anlägga de doktrinära glasögonen. Efter ett par av dagens anföranden har jag emellertid icke mycket förhoppningar i den vägen, och jag får säga, att det var med häpnad, som jag hörde bevillningsutskottets ärade ordförande redan från början fälla en dom över detta förslag, och det är dock bevillningsutskottet, som skall behandla förslaget.

Jag skall endast i största korthet be att få framlägga de huvudskäl, som ha föranlett regeringen att lägga fram denna proposition. Det är ju ett faktum, att det ruskar ganska hårt i den stora industribyggnad, som vi ha i Sverige. Jag har för min del därför icke kunnat taga på mitt ansvar att icke söka göra, vad jag kan, för att söka bota en skada, som i annat fall kanske blir obotlig. Det kan man emellertid icke göra med fraser, utan man måste tillgripa positiva åtgärder.

Vi ha här i Sverige uppammat en kraftig industri, som sysselsätter många hundratusentals armar. Det går icke för sig att ett tu tre överge den, då nöden kommer, ty då kan det inträffa en katastrof, som går ut över stora delar av vårt svenska folk. På många håll vill man låta en reglering eller anpassning av industrien efter nya linjer ske nu, då det är som allra svårast. Jag tror, att detta voro oklokt, och att man först måste försöka komma över de värsta

Vid remiss av
propositionen
nr 356.
(Forts.)

Vid remiss av
propositionen
nr 356.

(Forts.)

svårigheterna. Då det tullsystem, som nu håller på att utarbetas av tull- och traktatkommittén, blir färdigt, kan det bli tid att jämka in industrien i de banor, som kunna befinnas vara riktiga för Sveriges vidkommande.

Det andra huvudskälet är den stora arbetslöshet, som griper vidare och vidare omkring sig över hela Sveriges rike. Allt, som kan göras för att råda bot på denna arbetslöshet, måste ju göras. Det är gott och väl, att man griper till nödhjulsarbeten och söker göra vad man kan i den vägen, men alla äro vi väl eniga därom, att det riktiga och viktigaste är att försöka hålla den industri i gång, vid vilken arbetarna äro anställda. Det kan ju icke bli något resultat av att sätta en textilarbetare till vägarbete, utan man måste inrikta alla sina ansträngningar på att söka hålla industrierna i gång. Jag har under de senaste veckorna gjort besök på olika platser, och var och en, som liksom jag varit i tillfälle att med egna ögon se, hur arbetslösheten breder ut sig, måste känna sig manad att söka göra något verkligt positivt.

Jag har fått några siffror, som belysa, hur situationen på sistone har utvecklats sig beträffande textilarbetarna. Den 1 juni 1920 var antalet anställda arbetare i Göteborgskretsen 8,258, och de utförde ett i veckotimmar räknat arbete av 395,000 timmar. Nu är motsvarande antal arbetare 6,514, och de utföra ett veckoarbete av endast 205,000 timmar. Detta visar, att man icke kan bedöma svårigheten för arbetarna endast av det antal arbetare, som gå arbetslösa, utan att man måste taga hänsyn även till den tid per vecka, som de få arbeta. I Boråskretsen voro motsvarande siffror respektive 6,688 arbetare med 318,000 timmar och 5,260 arbetare med 125,000 timmar. Relationen mellan antalet veckotimmar utgjorde i procent uttryckt 39,4 procent. I Norrköpingskretsen utgjorde detta procenttal 45,5. Man ser härav, hur arbetslösheten gripit omkring sig. Det har tyvärr icke varit möjligt att i den kungl. propositionen få in de allra nyaste siffrorna, men sådana komma undan för undan att inhämtas och att tillhandahållas utskottet. Jag har hållit sammanträden med arbetarna och försökt höra mig för hur de ha det, och då jag har erfarit, hur lidandet bland dem ökas, har jag icke kunnat underlåta att söka göra allt vad jag kan för att förbättra deras förhållanden.

Det tredje skälet har varit de åtgärder, som alla andra länder vidtagit. Man blir betänksam inför detta. Om man undantager Danmark och Holland, ha alla andra länder både inom och utom Europa, till vilka man har anledning att taga hänsyn, antingen redan genomfört eller också planerat åtgärder i skyddshänseende för sina industrier. Jag vet uppriktigt icke, hur herr Röing har läst de upplysningar, som lämnats i propositionen, men det är dock faktiskt så, att det för närvarande endast är Danmark och Holland, som i detta avseende inta en särställning. Norge har ännu icke vidtagit några åtgärder, men sympatierna bland de ledande gå där, efter vad jag kunnat förstå, allt mer och mer över på tullar. Norge har tidigare liksom Finland haft importreglering. Finland har re-

dan övergått till tullsystem, och i Norge synes man, efter allt att döma, bereda sig på att göra detsamma. Jag vågar naturligtvis icke förut-säga, att så blir fallet, men att döma av de upplysningar, som man kan få, tyckas tankarna alltmer gå i den riktningen. Som redan av annan talare påpekats, är förhållandet det, att både Danmark och Holland intaga en helt annan ställning än vårt land. De äro nämligen typiska agrarländer, där industrien icke betyder på långt när så mycket. Det är således icke så underligt, att dessa länder stå på en annan ståndpunkt än den, vi intaga. I själva verket är det ju så, att det för närvarande går en stark protektionistisk vind över världen. Det har då synts mig underligt, om det lilla Sverige, som är ett relativt starkt utvecklat industriland, skulle kunna bli oberört.

*Vid remiss av
propositionen
nr 356.*

(Forts.)

Man har nu gjort den invändningen, att tullarna icke göra någon nytta utan istället kanske skada. De kunna icke med-föra någon nytta, säger man, därför att det för närvarande icke finns någon rörelse. Det är dock icke sant. Jag har infordrat färska uppgifter häröver, vilka visat, att importen från Tyskland under de sista månaderna, som förflutit, således under detta år, i allmänhet är större än motsvarande import under år 1913. Im-portrörelsen har således icke alls avstannat. Hade vi haft tullar, är det uppenbart, att en stor del av denna import hade uteblivit, och att vi i stället hade kunnat bevara tillverkningen av motsvaran-de varor åt svenska arbetare.

Ännu större betydelse få dessa tullar, när rörelsen kommer mera i gång. Hava vi då inga tullar, vad hava vi då att vänta? Jo, då kommer strömmen av varor från utlandet att fortsätta och våra svenska arbetare fortfarande gå utan arbete. Jag har såle-des för min del klart för mig, att dessa tullar komma att betyda avsevärt för den svenska industriens upprätthållande. I de kret-sar, där man vill hava tullar, tillskriver man också tullarna en kraftig psykologisk effekt: man får mod igen att börja tillverka i sina fabriker. Det är i själva verket så nu, att fabrikena — jag tänker särskilt på textilfabrikena, och det torde vara på samma sätt med en del andra industrier — tillverkat i stor utsträckning på lager. Dessa lager äro nu så stora, att tillverkningen måst avse-värt minskas. Införas nu tullarna, menar man, börjar folk att kö-pa igen, och man förmenar, att på detta sätt skulle nytt mod in-gjutas hos fabrikanterna, så att de kunde hålla sina fabriker i gång.

Det påstås från dem, som icke önska tullar, att de göra skada på många sätt och speciellt därigenom, att prisnivån hålles uppe. För min del har jag den tron, att som detta lagförslag är lagt, föreligger föga fara i detta avseende, och detta dessmera, som man ju samtidigt har tänkt sig att genom anslag till statens järnvägar kun-na sänka frakterna, och tydligt är, att en fraktnedsättning kommer att verka i motsatt riktning mot tullarna. När man tänker på pris-nivåns utveckling, resonerar man på detta sätt: man är uppe i en mycket hög prisnivå, och det gäller att komma ned till en viss pris-nivå, från vilken utvecklingskurvan normalt fortlöper. En del för-

Vid remiss av
propositionen
nr 356.

(Forts.)

mena nu, att det är viktigt att komma ned så fort som möjligt till denna prisnivå, så att säga hoppa ned. För min del tror jag det ligger stor risk däri; man vet icke, om man kommer ned på huvudet och bryter nacken av sig. Jag tror det är försiktigare att bromsa sig ned till den lägre prisnivån från den högre, så att man hela tiden har apparaten i sin hand. Då vet man åtminstone, att man kommer på fötterna, när man kommer ned.

Det har nu sagts, och senast av den siste talaren, det var Thorsson, med styrka framhållits, att här finnas stora lager av importerade varor, och att de nu ifrågasatta tullarna endast skulle komma att skapa ökad vinst åt importörerna. I själva verket är det väl så — och det tror jag att jag vågar påstå vara händelsen i 99 fall av 100 — att det icke är fråga om att öka vinsten för dem utan att minska förlusten. Herr Thorsson ville, att man skulle beskatta den ökade vinsten, men hur man skulle beskatta den minskade förlusten, vet jag icke. Jag får vidare kraftigt stryka under det som på åtskilliga håll anförts i propositionen, att jag icke har trott, att detta är det enda medel, med vilket man kan hjälpa industrien, eller att industrien är hjälpt med endast detta. Tvärtom har där med styrka betonats, att det är endast ett av de medel, med vilket industrien kan hjälpas. Alla de medel, som finnas att tillgå, böra samfällt användas, och min förhoppning har varit, att, om man åstadkommer ett samfällt användande av dem, skall man också åstadkomma ett sådant resultat, att industrien kan arbeta sig fram över den svåra tiden och sedan med någorlunda oförminskad kraft fortsätta i lyckligare tider.

I fråga om omfattningen av tullarna har jag i den kungl. propositionen sagt, att jag har försökt följa de anvisningar, som äro lämnade av ekonomiska rådet. Jag vet icke, om jag bör fatta herr Röing så, att herr Röing förmenade, att jag i det fallet sagt så gott som en osanning. Emellertid har jag att stödja mig på en av de auktoriteter, som varit bisittare i ekonomiska rådet, när denna fråga behandlades, nämligen nuvarande finansministern. Han var icke då statsråd utan bisittare i ekonomiska rådet, och vi hava försökt att samfällt tolka vad ekonomiska rådet där anvisat och hava icke funnit någon bristande överensstämmelse mellan vad propositionen säger och vad ekonomiska rådet sagt. Det är emellertid så, att om man söker hjälpa de viktigaste industrierna, finner man, att man måste samtidigt taga med en hel del andra, som äro mindre viktiga. Vi hava verkligen synnerligen omsorgsfullt försökt att skära bort en hel del, som synt oss mindre angeläget att medtaga, men det har från de tulltekniker, som hjälpt oss, med styrka framhållits, att man då skulle bryta systemet på ett sätt, som icke vore möjligt eller rättvist. Nu har herr Röing pekat på en och annan oegentlighet. Han nämnde särskilt detta om linoleummattorna, att man föreslagit tull på råvaran jute, juteväv, men däremot hade icke linoleummattindustrien fått något tullskydd. Jag kan säga, att linoleummattorna voro med i det första förslag, som utarbetades, men sedan det upplysts, att någon tillverkning av linoleummattor icke

fanns f. n. i Sverige, ströks den propositionen, ty man har önskat minska tullrubrikernas antal i största möjliga utsträckning. Nu är jag beredd på, att utskottet skall finna lämpligt att jämka något på antalet tullrubriker, och det skall jag lojalt föga mig i, men jag är övertygad om, att utskottet skall finna samma svårigheter, som vi funnit, nämligen att det är synnerligen svårt att skära ut ett visst område, till exempel en viss fabrikation, som använder järn, när man i övrigt lägger tull på hela järntillverkningen.

Beträffande tullsatsernas storlek kom herr Röing med den gamla satsen, att man skulle rätta denna efter skillnaden i produktionskostnader här i Sverige och i utlandet. Det är mycket riktigt, att det anvisats i ekonomiska rådets program, men jag tror, att varanda man, som har försökt att praktiskt arbeta med tullproblemet under dessa tider, skall ha konstaterat, att det är en omöjlighet att genomföra detta program. Jag anser, att det är teoretiskt riktigt men för närvarande omöjligt, därför att produktionskostnaderna äro helt och hållet på glid. Jag har därför bestämt kommit till den slutsatsen, att vill man göra en tullförhöjning, måste man genomföra den med en ungefär konstant koefficient. Vid bestämmandet av denna koefficient har jag naturligtvis sökt taga hänsyn till allt vad man hade anledning att taga hänsyn till, och jag har genom förfrågningar hos industriens män sökt få klart för mig huru pass tillfredsställda de voro med den storlek som föreslagits. Därvid har jag i regel fått det svaret, att det visserligen är synnerligen nätt, men dock en så pass god hjälp, att man torde i de flesta fall kunna reda sig i konkurrensen.

Utredningen har naturligtvis icke i sin helhet kunnat framläggas för riksdagen — det är ofantligt mycket mera papper, än vad som finnes här i trycket, som utarbetats under alla dessa utredningar — men hela resultatet kommer givetvis att tillhandahållas utskottet och naturligtvis kommer det även att fortsättas med utredningen så, att vi ständigt kunna tillhandahålla så aktuella siffror som möjligt.

Herr Röing sökte också att konstruera fram en bristande överensstämmelse mellan finansministerns och även statsministerns tal här-omdagen rörande valutaprogrammet och den proposition, som här framlagts. Jag ber emellertid herr Röing att ännu en gång läsa i enom dessa anföranden, och herr Röing skall då finna, att det icke finns någon bristande överensstämmelse; de harmoniera fullkomligt med varandra.

Herr Thorsson har som sitt program angivit importförbud med importreglering, och det gör, att jag skall be att redan nu få säga några ord om den saken. Jag har varit i kontakt med den frågan alltsedan 1919, då jag som industrikommissionens ordförande hade att behandla en hel del framställningar i sådant syfte. Vad man anmärker emot importförbudet är i huvudsak följande. Man kan icke införa importförbud, åtminstone i de allra flesta fall, utan att man samtidigt måste licensiera, måste tillåta en viss import. En sådan licensiering måste också förutträta en reglering, och man har sålunda att konstruera en regleringsapparat, som prövar alla framställningar om im-

*Vid remiss av
propositionen
nr 356.
(Forts.)*

Vid remiss av
propositionen
nr 356.

(Forts.)

port, och det är icke nog med detta, utan man måste också se till, att prisen på de importerade varorna icke bli för höga priser, ty man har stängt av den utländska marknaden, så att vi kunna hålla vår prisnivå för oss själva oberoende av utlandets. Man måste sålunda samtidigt konstruera ett prisregleringsorgan, ett organ, som skall prisreglera på alla de otaliga varuslag, som skola föras in. Jag har försökt den saken. När vi i industrikommissionen hade att medge vissa importansökningar, gjorde vi det under förutsättningen, att vederbörande fick underkasta sig en prisreglering, där priserna fastställdes av industrikommissionen. Jag har varit med att försöka räkna ut priserna på dessa otaliga varuslag, men jag får säga, att jag icke gärna skulle vilja vara med om att återupprepa detta. Jag har försökt konstruera fram priset på dinappar, men jag försäkrar herrarna, att det var ingen lätt sak. Nej, det tror jag får anses klart, och det har också ekonomiska rådet och kommerskollegium m. fl. varit eniga om, att importförbud med därtill hörande importreglering och prisreglering böra vi i det längsta söka undgå. I den kungl. propositionen antydes, att det under vissa förhållanden kanhända blir nödvändigt att genomföra en importreglering. Man har därvid syftat på den utveckling som är möjlig på grund av de s. k. Londonsanktionerna. Det har yppats den farhågan, att om sanktionerna komme att bringas i full verksamhet, skulle exporten från Tyskland till ententeländerna så gott som reduceras till noll, och då skulle Tyskland icke få någon möjlighet till export på annat sätt än att skölja över de neutrala länderna med sina varor. Det som står i propositionen hänsyftar på denna situation, och det står också, att under sådana förhållanden finnes det ingen annan möjlighet att reda sig än genom importförbud, men detta importförbud blir av en annan karaktär, och jag vill betona, att regeringen anser sig sitta inne med möjligheter att ombesörja en sådan reglering. Emellertid vill jag lämna den upplysningen, att regeringen, som naturligtvis har behjärtat den farhåga jag nyss antytt, har skaffat sig ett rätt så känsligt instrument för att mäta importen från Tyskland; vi hava kontinuerliga rapporter, som varje vecka angiva huru läget är, och för närvarande kan man konstatera, att det icke är någon egentlig skillnad i importen från Tyskland före den dag, då sanktionerna beslötos, och nu efteråt.

Trots de kanske för förslaget rätt så ogynnsamma anföranden, som hållits under dagens lopp, vågar jag hysa den förhoppningen, att förslaget skall noggrant prövas av utskottet och därvid befinnas vara moderat och lagt så, att det så att säga ställer kyrkan mitt i byn.

Herr R ö i n g: Innan jag, herr vice talman, övergår till att söka bemöta herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet, må det tillåtas mig att först yttra några ord med anledning av min ärade vän herr Nylanders anförande.

Han konstaterade först, att mitt här i kammaren vid diskussionens början hållna anförande ej lovade en saklig behandling av propositionen i utskottet. Herr Nylander, varför skola ni högermän alltid inbilla er, att det endast är ni, som sitta inne med förmåga att sakligt

kunna behandla framställningar som denna, och varför skola Ni all- *Val remiss av*
 tid tro, att vi vänstermän äro i saknad av en dylik förmåga? Ack, *propositionen*
 mina herrar, hade jag börjat debatten med att sjunga en lovsång över *nr 356.*
 den föreliggande propositionen, då skulle ni fått höra herr Nylander *(Forts.)*
 franhålla: »Här ser ni bevillningsutskottets ordförande; han har under 18 riksdagar varit medlem av tullavdelningen i bevillningsutskottet; den mannen kan sakligt bedöma denna fråga. Och nu, när han tillstyrker förslaget, så kunna vi lugnt acceptera detsamma.» Men därför att vi hava en motsatt åsikt om propositionen heter det genast, att vi vänstermän icke hava förmåga att sakligt bedöma och behandla frågan. Jag finner verkligen, att det är på tiden, att vi lägga bort sådana fasoner, som herr Nylander och en del andra högermän använda.

Herr Nylander påstod dessutom, att vår exportindustri icke har någonting emot dessa föreslagna tullförhöjningar. Det är möjligt, att många exportindustrier icke alls komma att höja sin stämma emot förslaget. Industriens män hålla liksom handels mälsmän i allmänhet ihop; den ene vill icke motarbeta den andres intressen. Men, herr Nylander, låt oss få dessa förhöjda tullar på en massa råvaror och halvfabrikat, och låt oss sedan se, vilka verkningar detta beslut kommer att hava för sådana industrier som exempelvis aktiebolaget Separator, aktiebolaget B. A. Hjorth och liknande exportindustrier. Då få vi se, huru många procent av produktionen dessa bolag då kunna exportera. Om jag icke missminner mig, meddelade mig herr Hjorth för några månader sedan, att det var över 95 % av hans bolags produktion, som exporterades till utlandet.

Herr Nylander frågade mig, om jag kunde instämma i herr Fabian Månssons uttalande om socialismen. Den frågan var bra onödig, då herr Nylander lika väl som kammarens övriga ledamöter vet, vilket politiskt parti jag har äran tillhöra, ett politiskt parti, som i flertalet ekonomiska frågor står på en helt annan ståndpunkt än det socialdemokratiska.

Herr Nylander tycktes icke vara riktigt i form i dag, och jag undrar icke på det — att vara direktör för exportföreningen och tala för ett förslag, som innehåller förhöjning av tullsatsen vid 508 rubriker i tulltaxan! Han slutade med att säga: »vi svenskar ha då så underbart lätt att glömma!» Ja, så är det nog kanske för närvarande med oss litet var, och icke minst med herr Nylander. Herr Nylander och jag äro nog överens därom, att det viktigaste av allt på det ekonomiska området är, som herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet på två olika ställen i propositionen framhållit, att få ned produktionskostnaderna och vad därmed sammanhänger. Men nu glömmes herr Nylander, att om han vill främja den uppfattningen, så bör han icke arbeta på att genom förhöjda tullar fördyra nödvändighetsartiklar, som var och en här i landet är i behov av.

Herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet uttalade i början av sitt anförande sitt beklagande över, att striden mellan frihandel och protektionism icke kunnat hållas utanför denna frågas behandling. Ja, det beklagar även jag, herr statsråd. Men vems är felet; är det frihandlarnas eller är det protektionisternas? Herr stats-

Vid remiss av rådet utvecklade också i sitt anförande, att det icke var så onaturligt att mången försökte befrämja protektionistiska syften, då det, som han i fortsättningen yttrade, går en stark protektionistisk strömning genom världen, och egendomligt skulle det vara, om icke denna stämning skulle giva sig uttryck även här i landet. Det är icke herr statsrådet, som råår för att så är fallet i Sverige, utan det är ett flertal av Sveriges industriidkare genom sitt centralorgan, Sveriges industriförbund, som är skulden härtill och som använt detta tillfälle för att bland annat få det protektionistiska systemet förstärkt. Det var, herr statsråd, detta, som jag tillät mig uttala.

Herr statsrådet meddelade dessutom, att han med häpnad, som han yttrade, hade åhört mitt anförande, varigenom jag redan i dag fällde en dom över propositionen. Ja, vi tyckas vara lika häpna över varandra, både herr statsrådet och jag. Men icke har herr statsrådet någon särskild anledning att känna någon häpnad över, att jag i motsats till flertalet här i kammaren i dag anser mig kunna fälla en dom över förslaget, då herr statsrådet vet, att herr statsrådet utsett mig till en av de delegerade, som herr statsrådet själv i propositionen kallar för rådgivare, vilka skulle deltaga i utredningsarbetet och därefter råda regeringen, huru regeringen bör handla i denna fråga. Herr statsrådet vet, att jag plikttroget och samvetsgrant under vecka efter vecka, ja, under längre tid än så, inom departementet varit behjälplig med dessa utredningar, och, sedan jag kommit till en noga övertvägd ståndpunkt, bestämt avrätt herr statsrådet från att vidtaga en sådan åtgärd som att föreslå regeringen att framlägga en liknande proposition som den föreliggande. Jag gör ingen orätt, när jag meddelar kammaren, att jag är en av de två rådgivare, som stå angivna i den kungliga propositionen, fastän namnen icke äro utsatta, vilka givit herr statsrådet ett dylikt råd. Jag anser mig tillfölje mitt arbete inom departementet sitta inne med så pass stora förutsättningar att kunna bedöma, hur regeringen i den föreliggande situationen bör handla, då man ser det föreliggande spörsmålet på sätt, som jag gör, så herr statsrådet har i sanning ingen anledning att förebrå mig, att jag förhastat faller en dom över det föreliggande förslaget. Jag förstår, att herr statsrådet känner sig vara i ungefär samma situation, som en del konungar ibland varit, nämligen att vara omgivna av dåliga rådgivare. Jag har nämligen som sagt tillhört dessa statsrådets rådgivare. Det var knappast mer än en av dessa rådgivare, som rådde herr statsrådet att framlägga ett så pass vittomfattande förslag. Och denne ende var industriförbundets forne ordförande, som avgick i förra veckan. Det var en annan rådgivare, som föreslog ett mera begränsat förslag. Men vi andra gävo herr statsrådet ett helt annat råd än det, som herr statsrådet följt. Detta hindrar självklart icke, att herr statsrådet bör följa minoritetens råd, när herr statsrådet anser detta vara för landet lyckligast att följa. Men bland majoriteten fanns dock en man som ordföranden i den kungl. arbetslöshetskommittén. Och hans ord borde betytt rätt mycket, när det gäller att försöka vidtaga åtgärder för att hindra arbetslöshetens utvidgning.

Herr statsrådet talade vidare om sin resa ned till Göteborg och

Borädsdistriktet, och att han där såg nödlidande. Ja, visst finns det nödlidande, men man frågar sig då, varför vill regeringen fördyra brödet för alla dessa nödlidande? Tror herr statsrådet, att dessa textilarbetare i någon större utsträckning omedelbart kunna få arbete, om denna proposition antages av riksdagen? Herr statsrådet vet lika bra som jag, att detta icke blir fallet. Ty är det någon bransch, inom vilken stora lager finnas bland grossister, minuthandlare och industriidkare, så är det just inom textilbranschen, hos vilka det inneliggande lagret räcker för landets behov under både tre kvarts och ett år. Och att börja en ny produktion under fallande konjunkturer och då arbetslönerna gå ned, det kan ej vara annat än förlustbringande.

Vad utlandet beträffar, nämnde jag själv, att jag icke visste, och att antagligen ingen annan heller vet, huru Norge till sist kommer att ställa sig till frågan om förhöjda tullar. Herr statsrådet uttalade, att förhållandena utveckla sig allt mer i den riktningen i Norge, att stortinget är berett taga detta steg. Det är möjligt. Jag har icke sagt motsatsen. Jag har endast yttrat, att jag för åtta dagar sedan sammanträffade i Köpenhamn med en eller ett par framstående norska industriidkare, som uttalade som sin åsikt, att allt i Norge tyder på, att utvecklingen går i motsatt riktning. Men denna uppfattning är självklart endast ett antagande.

Så framhöll herr statsrådet upprepade gånger den ökade importen hit till Sverige, speciellt från Tyskland. Jag har följt denna import vecka för vecka under detta år. Och jag skulle vara hans excellens herr statsministern ytterst tacksam, om han medgiver mig, att få publicera dessa uppgifter. Då kommer det att visa sig, huruvida det är riktigt, att denna import befinner sig i en oavbruten ökning eller icke.

Dessutom framhöll herr handelsministern, att jag nästan beskyllt honom för osanning, när jag påstod, att de riktlinjer icke följts, som ekonomiska rådet uppdragit. Ett sådant ord skulle aldrig falla mig in att använda, herr statsråd, och jag vet mig icke hava använt det, men jag påstod, att denna propositions hemställan enligt min uppfattning står i strid med de riktlinjer, som det ekonomiska rådet anvisat.

Handelsministern meddelade vidare, att finansministern, som i december i fjol var medlem av det ekonomiska rådet anser, att dessa riktlinjer äro följda. Jag har ingen rätt att betvivla att så är fallet. Men då jag ingående motiverat min uppfattning, borde herr statsrådet i sak kunna vederlägga mig. Jag var dessutom en av de tre medlemmar inom rådet — de andra voro herrar Marcus Wallenberg och professor Gustaf Cassel — som utformade dessa riktlinjer, så jag borde kunna bedöma innebörden av desamma.

Herr handelsministern medgav, att vad jag upplyst rörande de föreslagna höjda tullarna på halvfabrikat men ej på helfabrikat kunde vara riktigt, och han uppgav anledningen varför förslag om förhöjd tull å linoleummattor ej upptagits i förslaget. Men är detta meddelande inte ett bevis på hur propositionen utarbetats? Hade

Vid remiss av
propositionen
nr 356.
(Forts.)

någon inom departementet blott telefonerat till ägaren av fabriken, som bor här i Stockholm, eller direkt till fabriken i Göteborg, så hade meddelande erhållits, att den uppgift, som från annat håll lämnats handelsdepartementet, var felaktig och att fabrikationen fortfarande var i gång.

Herr handelsministern framhöll till sist, att 100 procent tullförhöjning är en måttlig och moderat förhöjning. Jag undrar, huru statsrådet kommit att stanna för just 100 procent förhöjning. Icke var det väl de tio röster, som herr Winkler samlade här i kammaren för ett dylikt förslag, som så kunde locka statsrådet acceptera det samma. Propositionen lämnar riksdagens ledamöter endast följande upplysningar, på sida 73: »Denna koefficient har jag, efter omsorgsfullt övervägande av samtliga på frågan inverkande, här förut berörda faktorer, ansett skäligen böra sättas till 2, vilket med andra ord skulle innebära en *fördubbling* av nu gällande tullsatsen.» Punkt och slut, inte ett ord mera. 100 procent är en siffra, som, såvitt jag förstår, är fullkomligt tagen på en höft.

Jag skulle naturligtvis aldrig, herr talman, ha använt detta tillfälle för att meddela kammaren att jag redan tagit position till en så viktig proposition som den föreliggande, om jag icke tagit så verksam del vid utredningen av alla de frågor, som beröra denna proposition. Det är detta mitt arbete, som uteslutande utgjort anledning för mig att i dag uttala min åsikt om det föreliggande förslaget.

Herr L ü b e c k: Herr förste vice talman, mina herrar! Jag förmodar, att bevillningsutskottet nu fått tillräckligt med visdom med på vägen till det synnerligen ansvarsfulla arbete, som det går att fullfölja, och utskottet har ju dessutom förmånen att ha herr Röing i sin mitt, så att man kan ha tillfredsställelsen att få begagna all den visdom, vilken, såsom herr Röing nyss själv talade om för oss, han besitter i denna fråga.

I detta sammanhang vill jag endast göra ett litet påpekande. Jag tror att herr Röing har fullständigt missuppfattat både chefen för handelsdepartementet och herr Nylander, när de mot honom riktade en liten reprimand för att han så tidigt hade tagit definitiv ställning till denna sak. Man ville nog inte på något sätt underkänna herr Röings sakkunskap i frågan, men det kan väl möjligen med hänsyn till riksdagsbehandlingen betraktas som en s. k. grannlagenhetsfråga att icke uppträda på det sätt som herr Röing gjorde. På tal om grannlagenhet skulle jag också vilja uttala en stilla undran, om den danske statsministern verkligen anser det vara grannlagat av herr Röing att på sätt som skett såsom budbärare föra fram till den svenska regeringen vad Danmarks statsminister anser härvidlag. Men det blir ju närmast den danske statsministerns sak att undersöka, huruvida man i det fallet fullföljt hans intentioner.

Det har här talats åtskilligt om vad det ekonomiska rådet ansett eller icke ansett i denna fråga. Ja, vi äro nog litet var på det

klara med, att vad det ekonomiska rådet härvid uttalat varit ganska gåtfullt, och jag har fått denna uppfattning ytterligare bestyrkt av chefen för handelsdepartementet, när han nämligen talade om, att han tillsammans med sin kollega herr finansministern haft en överläggning om vad egentligen det ekonomiska rådet menat med sitt yttrande — herr finansministern satt ju också med i rådet på den tiden. Man har alltså tydligen haft ganska svårt att klara upp denna sak. Faktum är ändå, att det ekonomiska rådet förordat en utredning om sådana provisoriska tullförhöjningar, som kunna anses nödvändiga. Ja, det är just frågan, vilka förhöjningar, som äro nödvändiga, vi nu ha att tvista om under den närmaste tiden.

Ingen har egentligen gjort klart för sig, vad dessa tullförhöjningar betyda för dem, för vilka herr Röing i dag i alldeles särskild grad gjorde sig till riddare, nämligen de fattiga i samhället. Jag såg en utredning härom dagen, som visade att den enda tunga, som skulle läggas på de arbetande i samhället genom tullförhöjningarna, svarar mot något, som jag uppskattade till ungefär ett öre i timmen. Jag vill fråga er litet var, mina herrar, om ni inte tro, att värre öden kunna gå ut över hela vårt samhälle och dess arbetande medlemmar än att drabbas av en sådan tunga. Det har väl i varje fall legat ut propositionen detta, att man befarar, att det kan hända någonting värre, och det är om den saken vi borde resonera.

Det råder så underbart olika meningar, när man talar om nödvändigheten att komma ifrån de bekymmer, vari vi nu befinna oss, enligt vad alla äro ense om. Rör det sig om att uppehålla statens byggnadsarbeten, förefinns dock alls icke en sådan meningsskiljaktighet, som kommer till synes beträffande tullarna, vilka tyvärr äro — i likhet med vad de alltid varit — en tvistefråga mellan partierna. Herr Röing och flera av dem, som yttrat sig mot tullarna eller i varje fall tänkt intaga en dylik ståndpunkt, äro med om att bevilja anslag till byggnadsarbeten för statens räkning, och detta fastän man absolut inte borde göra det ur rent ekonomiska synpunkter under nuvarande förhållanden. Man skulle sålunda inte gått med på att bevilja anslag till byggnadsarbeten, då man måste säga sig, att man lägger ned dessa pengar under en dyrtid, som måste göra, att det inte blir möjligt att förränta medlen efteråt. Men man vidtager ändå dessa åtgärder, man anser det absolut nödvändigt att göra detta, därför att det inte går an att avbryta på en gång utvecklingen, utan man måste bromsa i utförsbacken. När det gäller att gå ned från en prisnivå till en annan, bör man inte göra detta med ens, brådstörtat, utan man får lov att även därvidlag bromsa. Ingen klok människa bär sig åt på det sättet, att om man skall med en vagn åka ned från ett plan till ett annat man låter vagnen rulla ned utan att hålla igen med påföljd både att man själv blir ihjälslagen och vagnen krossas. Nej, finns det möjlighet att utnyttja en broms, gör man det av ren självbevarelsedrift. Det är inför ett sådant problem vi här stå; här måste man avvika från vad som kanske kunde gälla under vanliga förhållanden. Det måste anses som sunt för-

*Vid remiss av
propositionen
nr 366.
(Forts.)*

Vid remiss av
propositionen
nr 356.
(Forts.)

nuft att sörja för att näringslivet någorlunda upprätthålles, och detta gäller vare sig det är fråga om byggnadsverksamhet för statens räkning eller industritullar.

Tag för övrigt ett fall från den verksamhet, som bedrivs för statens egen räkning, vid statens industriella drift. Vi ha ett exempel i den proposition, som föreligger till riksdagens behandling och som angår anslag av 9 miljoner kronor till statens affärsdrivande verk att användas till nödhjulsarbeten för motverkande av arbetslöshet bland arbetarna. Där förekommer bland annat ett förslag, att en del av dessa medel skall användas för att upprätthålla driften vid telegrafverkets verkstäder, närmast för att man inte skall behöva göra sig av med de tränade och skickliga arbetare, som man under många år ammat upp för den tillverkning telegrafverket har att svara för. Men vad är detta annat än ungefär samma sak som här föreligger i fråga om tullarna? Varför skall man inte unna de enskilda industrierna vad man å statens sida unnar sig själv? Varför vill man inte unna dessa industrier att komma ifrån de hårda tiderna på ett möjligast smidigt sätt och att hålla kvar den arbetskraft, som under många år blivit upptränad i den ena eller andra driften? Detta är i varje fall, så som jag ser saken, ett av huvudsyftena med den proposition, som här föreligger.

Jag skall inte uppehålla kammaren med några detaljer i detta sammanhang. Det är dock en liten sak jag skall tillåta mig att rätta och med avseende å vilken jag skall lämna en upplysning. Herr Thorsson åberopade som bevis för att produktionen under krigsåren fått ett onaturligt förlopp, att tillverkningen av halvfabrikat, av koppar, mässing och aluminium ökats med svindlande fart, från år 1913 till år 1919 med inte mindre än 8,000 ton. Om herr Thorsson emellertid tittat på sista kolumnen i den tabell han stödde sig på, skulle han sett att ökningen helt och hållet faller på tråd och kabel, och under sådana förhållanden kunde han säkerligen lätt nog funnit den naturliga anledningen till ifrågavarande ökning, nämligen den från såväl statens som kommuners och enskildas sida mycket starkt forcerade och även av herr Thorsson, förmodar jag, uppmuntrade elektrifieringen å landstygden under krigstiden, varmed man ju avsåg att råda bot på bränslenöden. Uppmärksammar man detta, ställes det exempel, som herr Thorsson valde, i något annan belysning, även i herr Thorssons ögon, antager jag.

Herr Thorsson talade vidare om, att man lagt sig till med så stora lager, och de som gjort detta skulle, sade herr Thorsson, vara de enda, som komme att profitera av tullförhöjningarna. Jag skall inte taga upp tiden med att i detalj gå in på ett bemötande härav. Jag förmodar, att om herr Thorsson ville gå litet till rätta med sig själv i denna fråga, han skulle finna, att det inte förhåller sig så som han säger, att enbart dessa med stora lager skulle profitera av tullarna.

Jag vill erinra herr Thorsson om att bland andra textilarbetarna givit så tydligt uttryck, som de någonsin kunnat — jag höll på att säga — *våga* göra, åt sin önskan att få en tullförhöjning till

stand. Att döma av referat från pressen kringgingo de visserligen den fråga rörande hur de sågo på dessa saker, som handelsministern riktade till dem vid sitt besök för någon tid sedan i Göteborgs- och Borästrakten — de svarade nämligen, att det bleve deras riksdagsmäns sak att säga ifrån, hur de betrakta dessa spörsmål — men jag undrar, om vi inte litet var ha på känn, vad som i själ och hjärta låg under detta svar, och jag undrar, om verkliga textilarbetarna nu anse, att deras representanter rätt uttolkat vad de för närvarande känna i förevarande avseende.

Jag återkommer emellertid till vad herr Thorsson sade om de stora lagren. Jag vill på intet vis taga dem i försvar, som i ett osunt spekulationssyfte lagt sig till med stora lager — herr Thorsson vet för övrigt lika väl som jag, att dessa nu inte befinna sig i någon synnerligen angenäm situation, och de komma inte att göra det, även om dessa tullförhöjningar gå igenom; det tror jag nog att herr Thorsson, om han inte redan har det på känn, skall kunna konstatera under de kommande tiderna. Jag vill dock fråga, om det inte under den gångna perioden för inte så länge sedan från många auktoritativa håll riktats uppmaningar till våra köpmän att lägga sig till med lager, och jag är inte säker på, att inte herr Thorsson i det fallet hör till dem, som med auktoritetens makt tillhållit våra köpmän att skaffa sig lager för att landet skulle undgå värre kalamiteter och stå litet mera berett vid de svårigheter, som kunde komma. Jag vill med detta inte säga, att de kristidslager, som herr Thorsson i dag berört, skulle ha tillkommit enbart i detta lojala syfte, men det finns i alla fall medelvägar för omdömet härvidlag, och man får inte på det sätt döma ut det hela, som herr Thorsson gjort.

Herr Thorsson ville klämma åt mellanhänderna, och ansåg att på det hållet låge en del av de svåraste rötterna till de olyckor, som vi nu genomgå, och till den höga prisnivån för närvarande. Jag har inte heller anledning att taga något osunt mellanhandsväsende i försvar, men så mycket vill jag dock ha sagt att åtskilligt av vad som i dessa tider i tidningarna och på andra håll talas om mellanhänderna och deras förtjänster är prat och ovist nit.

Så till slut talade herr Thorsson några ord i förbigående om den industriella demokratien och om Eskilstunaresolutionen. Jag fick inte riktigt klart för mig vad herr Thorsson åsyftade, men det föreföll mig som om han skulle vilja ställa denna diskussion mot bakgrunden av de ljusa utsikter, som vi skulle gå till mötes, ifall endast Eskilstunaresolutionen komme att förverkligas. Ja, jag skulle vilja veta, hur många av arbetarnas representanter som i själ och hjärta tro, att vi på den vägen skulle komma fram till större ekonomiskt välstånd här i landet. Och samtidigt skulle jag vilja fråga, om det finnes någon arbetsgivare som inte, allra helst i dessa brydsamma tider, med tacksamhet skulle taga emot varje gott råd, som kan givas från deras sida, vilka äro anställda i våra industriföretag, råd som syfta till att företagen skola genomleva kristiden på ett bättre sätt än nu är fallet. Men inte tror jag, att vi i det läge, vari vi för närvarande äro, skulle vara hjälpta med att fullfölja

Vid remiss av
propositionen
nr 356.

(Forts.)

Vid remiss av
propositionen
nr 356.

(Forts.)

Eskilstunaresolutionens intentioner, och jag undrar, om herr Thorsson själv anser, att det skulle bli så mycket vunnet med densamma.

För övrigt förhåller det sig så, att herr Thorsson, såvitt jag minnes, själv varit med och tillsatt en kommitté för att närmare utreda frågan om den s. k. industriella demokratien, och herr Thorsson vill väl följaktligen inte heller i detta avseende gå händelserna i förväg lika litet som i fråga om socialiseringen, vilken ju herr Fabian Månsson och i viss mån herr Thorsson läto skymta fram som bakgrund för diskussionen om industritullarna. Vi få väl avvakta de av herr Thorsson igångsatta utredningarna i saken. För min enskilda del skall jag i det fallet, herr vice talman, till slut endast säga, att jag med det allra största jämnmod motser den dag, när vi skola taga upp båda dessa frågor till saklig diskussion i riksdagen, ifall det nämligen skulle så illa vara, att jag då hade anledning att deltaga i diskussionen här i kammaren.

Herr M å n s s o n i Hagsström: Då herr Nylander talade om den »valutadumpning», som vi äro utsatta för från Tyskland, vill jag bara säga, att jag för några dagar sedan, då jag yttrade mig i dessa frågor, begärde upplysning om siffrorna rörande importen från Tyskland. Man vägrar nu fortfarande att lämna sådana siffror. Man har haft djärvheten överföra det militära hemlighetsmakeriet, den hemliga stämpeln, från de militära aktstyckena till handelsaktstyckena, till införselstatistiken. Vad är det vi äro ute för här? Jo, en fullkomlig parallell till F-båtsskojet, varken mer eller mindre! Hur var det ställt den gången? Jo, det var en imperialistisk agitation, som gjorde sig gällande i skilda delar av världen. Man byggde flottor och rustade här och var, och så var det en grupp här i landet, som hade fått för sig, att nu skulle det vara ett lämpligt tillfälle att hålla sig framme och åstadkomma konstlad befordran inom vissa ämbetsmannakårer. Med knep och svek och nära nog våldförande av riksdagen lyckades man genomföra ett beslut om ny härordning och om vissa fartygsbyggen. Och vad är det fråga om här? Gäller det blott en svensk kris? Nej, det är en världskris vi ha. Förhållandena äro desamma precis i frihandelsländerna och i industritullskyddade länder, dock med en liten nyansskillnad. Japan, som har framhållits som det protektionistiska land med höga tullar, vilket det också är, Japan är det land i världen, som för närvarande har den största arbetslösheten. Man har där använt sina stora vinster under tiden att skapa en ofantlig stor skeppsbyggnadsindustri. Jag såg häromdagen av ett specialnummer, som »Times» givit ut beträffande Japans handel och industri, att när kriget var slut fanns det i detta land 101 skeppsvarv, medan redan efter några veckor hade 50—60 stycken kraschat samman. Så kan man också använda det kapital man äger! Se bara på Japans utveckling före kriget med Rysslands och dess utveckling efter detta krig! Före kriget var det i stort sett ett frihandelsland, efter kriget har det blivit ett protektionistiskt

land och blir det mer och mer. Före kriget var det ett utvecklingsland, nu är det ett stockningsland, med en hotande häftig strid mellan arbetare och arbetsgivare. Så är det i Japan — herrarna skola inte tro, att vi äro så gröna, att vi inte veta vad som sker i världen; något så när ha vi reda på det. Se på Spanien! Spanien är ett land, som tjänat fruktansvärt på kriget, men hur är det där ställt? Jo, där liksom i Japan har det blomstrat upp en enorm mängd kristidsindustrier, ehuru man inte av propositionen att döma — jag har inte haft tillfälle att närmare sätta mig in i detta, jag följer inte med förhållandena i Spanien så noga — vidtagit några alldeles särskilda åtgärder i form av tullförhöjningar.

Skillnaden mellan frihandels- och tullskyddsländer är ingen annan än den, att *naturligtvis*, *naturligtvis* arbetslösheten är ännu fruktansvärdare i de tullindustriella länderna än i de andra. Jag säger »naturligtvis» därför, att bakom de höga tullmurarna har det lockats fram ofantliga massor av onyttiga, skadliga och inte bärande fabriker, och den ena efter den andra av dessa måste stoppa, när de förhållanden ändra sig, som tidigare rätt.

Hur var läget för några år sedan över huvud taget? Jo, i hela världen låg man och mördade varandra, man behövde knivar, kulor och andra redskap för att slå ihjäl folk, och det fanns inga andra länder som kunde tillverka detta än Sverige, Danmark, Norge, Japan, Spanien och några till. *Då* hade vi arbete, *då* kommo fabriker upp som svampar ur jorden, fabriker som skulle tillverka mordredskap och annat som slagskämparna använde. Men när folk sedan kommo ur håret på varandra, kunde de själva börja tillverka sina nyttigheter — så ligger saken till.

Nu vilja vi i varje fall, vid risk att vi eljes säga, att vi ha att göra med ren humbug, ha fram priserna. Vi vilja se siffrorna över hur mycket som importerades från Tyskland t. ex. under april eller mars eller februari månader detta år, hur många ton importen omfattade jämfört med vad fallet var under år 1914 eller 1913 samma månader. Vi vilja inte försätta med att vara offer för det gamla gycelmakeriet.

Vad som ligger bakom det hela framgår av statsrådet Malm's anförande. Herr handelsministern trodde, att man inte alls nu skulle behöva någon som helst reglering eller kontroll av de industrier, som önskade förhöjda tullar, utan frågan borde anstå, till dess tull- och traktatkommitténs betänkande förelåg. Tror då verkligen herr statsrådet, att då det gäller de höga tullar, vi haft i dessa industrier, och som nu föreslås ökade med 100 procent, vi skulle vara nöjda med någonting sådant? Skulle vi utan opposition finna oss i antingen att dessa industrier förfuskas på det fruktansvärdaste sätt — såsom t. ex. händelsen blivit med superfosfat- och cementindustrierna och andra dylika industrier, vilka kunna taga ut vad de vilja här i landet — eller att man här låter det gå för lösa boliner, bygger fabriker i all oändlighet o. s. v. utan att staten på något sätt reglerar de industrier, till vilka medborgarna skola ge anslag och understöd. Nej mina herrar! Det kan inte längre få ske. Frihandelsindustrierna

Vid remiss av
propositionen
nr 356.

(Forts.)

Vid remiss av
propositionen
nr 356.

(Forts.)

kunna möjligen säga: vi stå på våra egna ben, vi klara oss själva, vi be inte om något understöd. ja, vi betala t. o. m. understöd till andra industrier, vi undanbe oss kontroll. De ha en viss moralisk rätt att säga så ur vissa synpunkter — inte ur allmän medborgerlig synpunkt, det erkänner jag inte, än mindre ur socialistisk synpunkt. Men dessa industrier med sina ofantligt höga tullar, industrier som cementindustrien, som ge Brasiliens och Argentinas byggmästare cement fraktfritt på andra sidan jordklotet för hälften av det pris varan betingar i Malmö, skulle undgå kontroll! Skoindustrien, som tillverkar dessa eländiga usla varor, de uslaste som över huvud kunna tillverkas, skulle undgå kontroll rörande priser och varornas beskaffenhet! Superfosfatindustrien, som är ensam herre på täppan — ingen kan annars sälja så mycket som en säck superfosfat — skulle undgå kontroll! Nej, jag menar, att vi böra se till, att till dessa industrier, som kräva ett ofantligt understöd från samhället, bör samhället säga: Nåväl, en dumhet är gjord av riksdagen, vi ha kommit in i en återvändsgränd, och ur denna återvändsgränd måste vi komma ut. Hur skall det gå till? Jo, ni skall erhålla tullskydd, men då skall ni också ha fram prisuppgifter, som visa, hur mycket ni tager för edra varor här i landet och hur mycket vederbörande vara kostar i utlandet. Skillnaden mellan vad ni tager och vad varan kostar i utlandet skall inlevereras till staten i form av aktier i edra företag, till dess staten så småningom blivit ägare av företaget eller fått majoritet — sedan kan det hela omstöpas. Det är en form av skydd, som man i nödfall kan gå med på att ge en eller annan industri, exempelvis textilindustrien, då man nämligen här i riksdagen kommit ned i ett sådant moras eller kommit in i en sådan återvändsgränd, att det är alldeles nödtvunget att göra kraftansträngningar att komma ut. Men att bara helt enkelt överlämna 100 procents beskattningsrätt över andra medborgare till några tillfälliga aktieägare i dessa industrier, för att de sedan skola kunna sälja sina sålunda uppiffade aktier och köpa för pengarna frihandelsaktier i stället och så bli fria från bekymmer, varigenom för övrigt staten skulle få nya aktieägare på halven om en tid, att göra på det sättet — nej tack!

Herr statsrådet säger, att det går en protektionistisk vind över världen, och därför vore det märkligt, om inte vi skulle vara med. Ja, men spanska sjukan gick också över världen, och det var inte så värst roligt att vara med om den. Koleran går ibland över världen, dumheten går över världen: varför skall man inte vara så dum som andra? Lättjan går över världen, varför skall man inte vara lat o. s. v. För övrigt vill jag säga, att om man läser vad som anföres i propositionen till stöd för påståendet om den protektionistiska vinden skall man finna, att det är så naturligtvis, att vinden råder i industrimännens fackföreningar men inte i lagstiftningen i allmänhet. Visserligen äro våra lagstiftande församlingar konstiga tillställningar, som man måste se på med mycket stor betänksamhet och med mycken liten vördnad, men så dumma äro de ändå inte, som herr statsrådet vill inbilla oss — i varje fall fram-

går inte detta av propositionens redogörelse för de åtgärder, som vidtagits på olika håll. Se på Danmark, se på Norge, se på Holland, se på England, se på alla dessa länder, där frihandeln är beprövad och där man håller fast vid den!

Vid remiss av
propositionen
nr 356.

(Forts.)

Men här kommer nu ett speciellt svenskt moment till. Herr statsrådet säger, att på tullindustriens arbetsgivare komma tullförhöjningarna att få en stark psykologisk verkan och de komma att för den skull ha i gång sina fabriker. Det påminner mig om, att jag ibland får brev från vissa arbetarsammanslutningar och klubbar, där man skriver, att vi äro så förskräckligt slöa att ni måste komma ut och göra en uppryckning! Jag svarar då: far så långt vägen räcker, kan ni inte bli uppryckta ändå så inte kommer jag att göra det. Det skulle i detta fall bli en uppryckning, som verkar som en sup, som en pisksnärt på gamla hästar — det blir ungefär en parallell. En sådan psykologisk uppryckning på tullskyddsarbetsgivarna skulle, säger jag, verka som en pisksnärt eller en sup: de bli litet gladare först, men snart märka de, att hjulen gå inte fortare för det, och att 100-procentsförhöjningen visserligen ger mera beskattningsrätt över inlandets medborgare för de varor, som säljas, men att å andra sidan många flera vilja vara med om denna beskattning, många flera fabriker komma till, och det hela blir av ganska begränsad glädje. Resultatet blir nog, som herr Röing sade för en stund sedan, att de textilarbetare, som genom denna tullförhöjning få arbete, kan man taga och förevisa som museiföremål, det är jag säker på, under det att däremot de grosshandlare och handlare, som tjäna på detta, bli vida talrikare än dessa, som få sysselsättning.

Herr Lübeck drog en parallell mellan den hjälp, som staten lämnar genom nödhjälpsarbeten vid statens byggnader, och industritullarna. Tankegången var den, att den hjälp riksdagen ger i anslaget till dessa byggnader är större än den, som motsvarar ersättning för valutafallet. Var detta inte meningen ungefär? Jag är nu inte någon vän av dessa anslag — det pointerade jag i det av herr Lübeck missförstådda slutstycket i mitt anförande. Jag sade, att vi böra söka komma i gång med arbetet och jag fördömde den dragkamp, som pågår mellan arbetare och arbetsgivare. Jag sade, att vi bara genom *arbete* kunna åstadkomma någonting, och jag nämnde angående byggnadsindustrien, att arbetarna själva borde bilda producentorganisationer, själva bygga, anställa arkitekter, med andra ord själva skaffa sig intresse i de företag det gäller. Jag tror nämligen att det är den riktiga vägen, att riksdagen säger: herrarna få bilda en producentorganisation och bygga hus, ni skola få lån från riksbanken, inte billiga lån, inte gratislån, inga gratisutdelningar, nej, vanliga lån med kontroll över vad herrarna göra och ansvar härför! Detta är en sund princip, som håller, detta att frambringa värden genom arbete, men att frambringa värden genom att plocka ur fickorna på varandra är bara en fiktion, det går till en viss gräns, tills fickorna äro tomma.

Vid remiss av
propositionen
nr 356.
(Forts.)

Hans excellens, herr statsministern v o n S y d o w: Herr förste vice talman, mina herrar! Jag begärde ordet egentligen för att åtminstone på en punkt något lugna den siste ärade talarens upprörda känslor. Att vi ännu icke offentliggjort de sista månadernas importstatistik från Tyskland, har inte sin grund i några förgiftade eller skamliga skäl, det finns fullt lojala grunder härför. Denna statistik skall för övrigt tillhandahållas bevillningsutskottet. Om herr Månsson har vänligheten att göra mig ett besök å mitt tjänsterum, skall jag mycket gärna ställa dessa siffror till hans personliga förfogande. Jag ber emellertid att få meddela, att importen under första kvartalet detta år väsentligt understiger importen för motsvarande tid 1920 men däremot, i alla händelser beträffande ett mycket stort antal artiklar, överstiger importen under det normala året 1913, allt tonvis räknat.

Då jag nu i alla fall har ordet skall jag be att få säga ytterligare ett par saker.

Jag har av diskussionen fått det bestämda intrycket, att bakom motståndet mot Kungl. Maj:ts förslag, ligger djupast och väsentligast en mera doktrinär uppfattning om hela det handelspolitiska systemet, om frihandels eller protektionismens företräden. Herr Månsson har säkert läst flera böcker än vi kunna tänka finnas i världen och fördjupat sig i de nationalekonomiska irrgångarna. Jag är också säker på att han efter allvarligt övervägande kommit till en bestämd uppfattning rörande det rätta handelspolitiska systemet. Jag skall icke bestrida, att det kan ligga mycket av vetenskaplig sanning i frihandelsdogmen *under vanliga förhållanden*, men jag tror också, att herr Månsson, med sitt goda omdöme i mångt och mycket, skall vara villig erkänna, att en vetenskaplig sanning dock har sin givna begränsning, att den icke gäller i alla tider och under alla förhållanden. Nu leva vi under så utomordentliga och egenartade förhållanden, att vi få lov att jämka något på en måhända i och för sig riktig doktrin; teorien får lov att vika för det praktiska livets krav.

Om vi betrakta situationen sådan den för närvarande är inom de industrier, på vilkas område vi röra oss, skola vi finna, hur arbetslösheten växt i en oerhörd grad. Jag skall med herr förste vice talmannens tillstånd be att få lämna några få siffror, som komplettera upplysningarna i propositionen. Vid järnbruken hade den 1 januari 1921 av den till järnbruksförbundet anslutna arbetsstyrkan 33 % entledigats. Procenten hade den 1 april ökats till 43 %. Driften vid icke mindre än 60 % av företagen hade nedgått till mindre än en fjärdedel av den ordinarie arbetstiden. Vid de mekaniska verkstäderna hade antalet arbetare från 59,500 i september månad 1920 minskats till ungefär 40,000 i april 1921; arbetstiden är i allmänhet inskränkt till 35 timmar i veckan. Beträffande textilindustrin har handelsministern nyss lämnat uppgifter.

Det skulle utan tvivel vara ett mycket bekvämt sätt att sätta sig med armarna i kors och se på hur elden slocknar under ugnarna och maskinerna stanna och ytterligare tusentals drivas ut i arbetslöshetens elände. Men vi ha inte kunnat taga detta på vårt ansvar.

Jag bestrider, att en tullförhöjning, lagd på det sätt som skett

i propositionen, skulle under nuvarande förhållanden, som herr Månsson tyckte antaga, medföra ökad arbetslöshet. Herr Månsson åberopade förhållandena från Japan och påpekade att i detta, världens mest protektionistiska land, arbetslösheten för närvarande var störst. Ja, men varför? Herr Månsson anförde själv skälen. Därför att under kriget, under skydd av kriget skapats en mängd nya industrier, kristidsindustrier, som nu inte kunna bereda arbetarna sysselsättning! De industrier däremot, som vi genom propositionen vilja skydda, äro inga kristidsindustrier, det är industrier, som ha hundraårig hävd i vårt land, som äga en arbetarstam med, sedan generationer tillbaka uppdriven yrkesskicklighet. Det är sådana industrier det är avsett att skydda; det är fråga om järnbruken, maskinindustrien, textilindustrien. Även om den senaste industrien icke har så starka geografiska betingelser i vårt land, äger den dock en arbetarstam, som sedan generationer uppfostrats däri. Även porslinsindustrien har samma goda traditioner i vårt land. Det är dessa industrier, vilka, vågar jag säga, under nuvarande förhållanden äro naturliga för vårt land, som vi om möjligt vilja söka skydda.

Det är icke avsikten, att enbart denna lilla tullförhöjning i och för sig skall ha sådan verkan, att ifrågavarande industrier återfå sin konkurrenskraft; den är avsedd att verka i förening med andra åtgärder. Därvid har man, som förut anförts, ej minst tänkt på nedbringandet av produktionskostnaderna. Jag syftar därvid ingalunda blott på en nedsättning, en successiv nedsättning av arbetslönerna, utan jag tänker också på ett nedbringande av industriens egna organisationskostnader, om vilka herr Månsson också talade. Jag tror nämligen, i olikhet med herr Nylander, att arbetsgivarna under de lysande konjunkturena låtit organisationskostnaderna, de fasta kostnaderna i allmänhet, svälla ut i en grad, som i och för sig icke är ekonomiskt försvarbar. Jag tror, att det är i hög grad angeläget, att industriens män ägna noggrann granskning åt dylika omkostnadsposter.

Även med risk att uppväcka herr Månssons löje och vrede måste jag emellertid även säga mig, att det har sin betydelse, att industriidkarna se, att även staten har intresse att söka hjälpa dem ut ur dessa svåra förhållanden. Jag anser, att om sådant intresse visas av staten, det kommer att skapas ett ökat intresse hos industrimännen själva att göra någonting. Dessutom hoppas vi, såsom förut är sagt, att den nedsättning av järnvägsfrakterna, som redan är bebådad, i sin mån skall verka stödjande på industrien. Denna senare faktor bör på samma gång verka i prissänkande riktning, så att tullförhöjningen inte blir kännbar för konsumenterna.

Jag föreställer mig, att man vid en lugn och saklig granskning av den proposition, som nu kommer att remitteras till bevillningsutskottet, skall finna, att den innehåller åtskilligt av värde att taga vara på. Jag tror, att ett förslag i denna riktning skulle, utan att i någon väsentlig mån hejda den rörelse i prissänkande riktning, som nu pågår, dock verka stödjande på industrien. Det skulle verka därhän, att vi på ett mjukare och för landet mindre skadligt sätt kom-

*Vid remiss av
propositionen
nr 356.
(Forts.)*

Vid remiss av
propositionen
nr 356.
(Forts.)

ma ur den ekonomiska krisen än om vi föra en rent negativ politik och sätta oss med armarna i kors och se på, hur det hela ramlade sönder.

Herr Thorsson: Herr förste vice talman! Jag är uppkallad av herr Lübeck, som gjort ett direkt angrepp på att jag själv haft del i och medverkat till importökningen. Jag vill då säga, att så vitt jag har mig bekant från min både offentliga och enskilda verksamhet, har jag ej på något sätt givit varken råd eller uttalat någon önskan om ökning av någon annan importartikel än bränsle. Jag har trots mig tjäna landets intresse, när jag sökte påverka de krafter i samhället, som hade att sörja för vår bränsletillgång, att de både i fråga om ökad produktion av bränsle inom landet och i fråga om import borde tillse, att nödigt underlag fanns för att igånghålla produktionen.

Herr Lübeck anmärkte på, att jag i mitt förra yttrande förde på tal den s. k. Eskilstunaresolutionen och antydde, att ett bifall till denna skulle innebära ett föregripande av en fråga som nu är föremål för utredning. Härtill vill jag gemäla att om arbetsgivarna och arbetarna överlagt om lämpligaste sättet att hålla produktionen igång, och de därvid enats om att tillämpa de metoder, som angivits i Eskilstunaresolutionen, så hade icke detta föregripit prövningen av det omfattande spörsmål som heter industriell demokrati. När man från arbetsgivareläget krävde, att arbetarna utan vidare skulle sänka sina löner med 20 procent eller något däröver, så svarade arbetarna med Eskilstunaresolutionen vari de uttalade sin beredvillighet att upptaga förhandlingar om avlöningvillkoren; men de ville genom ombud taga del av räkenskaperna, därför att de ansågo sig icke under de första krigsåren ha fått sin behöriga andel av det allmänna uppsvinget, och ansågo sig därför icke behöva vara de första att avstå, när de nu en gång erhållit dyrtiden kompenserad; och detta finner jag för min del fullt naturligt. Men när jag bedömer dessa företeelser, så tycker jag, att man från arbetsgivarhåll handlar orätt, när man med stöd av det ekonomiskt tryckta läget bara vill kommendera, och de andra skola marschera. Det är icke med en sådan taktik, man skapar bryggor, på vilka man kan taga sig över den svåra tid, vi nu genomleva.

Herr Lübeck anförde, att jag förbisett en omständighet som förklarar ökningen i produktionen av metallhalvfabrikat nämligen den ökade elektrifieringen inom landet. Jag erkänner villigt, att jag icke observerat denna detalj, men själva sakfrågan förändras därför icke i sitt läge, ty av vad jag underströk var icke bara, att produktionen ökats från 10- till 18.000 ton, utan att exporten jämfört med importen ökats, och det är väl det som i och för sig bör vara en av de avgörande faktorerna, om man vill bedöma, hurvida en verksamhet har möjlighet att existera utan ett dylikt ökat tullskydd.

Nu vill jag till förtydligande ännu en gång anför, att jag icke motsatt mig, att man skall vidtaga åtgärder för att säkerställa vår

svenska produktion. Men, i samband med dessa åtgärder vill jag kräva en ingående kontroll. Då säger herr statsrådet, att det är förbundet med så stora obehag, att man över huvud taget icke vill gå den vägen. Det förstår jag naturligtvis, att den gamla chefen för industrikommissionen icke är benägen att gå denna väg, men jag befarar, att vi måste marschera denna väg om någon tid framåt, och det är därför jag icke kan vara med om att biträda Kungl. Maj:ts proposition. Äro de uppgifter riktiga, som anföras i Kungl. Maj:ts proposition på sid. 87, där det anføres att vid tiden för uppgiftens avlämnande svenskt material för gjuteritackjärn betingade ett pris av 270 kr., och tyskt järn 133 kr., samt att svenskt valsjärn betingade ett pris av 380 kr. och tyskt valsjärn 195 kr., allt per ton, då synes det mig att även om Kungl. Maj:t nu föreslår en tillfällig tullförhöjning så tvinga måhända omständigheterna oss att sedan vidtaga en del åtgärder därutöver. Även om jag ställer mig på den uppfattning, som här på vissa håll framhållits, nämligen att en tillfällig tullförhöjning kan få en rent psykologisk verkan, så är det väl ändå uppenbart, att med den ökning i tullsatserna, som här ifrågasättes, uppväges icke olikheten mellan här anförda siffror, även om jag skulle justera om de tyska produktionssiffrorna, och icke räkna med 8 kr. per 100 mark, utan räkna med ett fördubblat värde på marknaden. Härvidlag finnas så stora marginaler, att de näppeligen kunna utjämnas med psykologiska recept och om det är på det sättet, som jag ser saken, så är det långt ifrån säkert, att Tysklands ekonomiska resurser, som nu äro synnerligen svåra, skola bli bättre om någon tid framåt; och det är uppenbart, att den gång, som de nu till Tyskland försträckta råvarukrediterna inskränkas eller upphöra, så sjunker Tyskland ner i en ännu sämre ekonomisk ställning, och skillnaden mellan deras valuta och vår blir betydligt större än nu. Då jag nu har denna syn på tingen, är det klart, att jag icke kan tänka mig, att man med de åtgärder Kungl. Maj:t här ifrågasatt, skall kunna rädda sig för den fara, som enligt uppgifter i propositionen hotar från Tyskland, om över huvud taget denna fara ligger så till, som man ifrån ledande industrihåll framhåller. Jag förstår ju, att herr statsrådet vill framhålla de stora svårigheter som följa med en importreglering, med därav följande kontrollbesvärligheter synnerligast sedan jag erfarit huru svårt det varit att bestämma priset på t. ex. en sådan sak som en dinapp. Visserligen äro dinappar nödvändiga men icke ha de en avgörande betydelse i vår nationella hushållning. Vi skulle därför kunna lämna dinapparna och i stället reglera prisen på mera betydande varor. Jag är livligt övertygad om, att den dag vi genomfört en sådan reglering, att det står på varan den produktionskostnad eller det pris, till vilket fabrikanten lämnar den ifrån sig, den dagen skall det icke dröja länge, förrän vi äro betydligt längre ned på prisskalan än nu. Ty, mina herrar, när vi diskutera detta problem, så skola vi egentligen taga det i två repriser och inte bara räkna det pris, som erbjuder sig, när man köper varor i detaljhandeln, utan man skall ha klart för sig, vilka de verkliga produktionskostnaderna

Vid remiss av
propositionen
nr 356.

(Forts.)

äro, när varorna skickas ut i marknaden. Då börjar distributions- och spekulationsarbetet, vilket senare åtminstone i detta land betalas efter en helt annan måttstock, än den som lägges på verkligt arbete. Det är dessa ekonomiska saker, som skola tagas upp till bedömande, när vi gå att behandla en fråga av så genomgripande beskaffenhet som denna. Det har här under debatten från de talare som förordat bifall till Kungl. Maj:ts proposition särskilt starkt understrukits att deras kärlek till högre tullar äro dikterade utslutande av omsorg om arbetarna; med anledning därav ber jag få betona att jag känner lika starkt för såväl textilarbetarna som andra arbetare vilka nu lida av arbetslöshet, som trots någon annan; men när jag fått en övertygelse, grundad på den erfarenhet jag kunnat förskaffa mig, vågar jag också hävda den, även om den går stick i stäv mot dem, som tro sig betjänta av en annan sakernas ordning.

Herr Nylander: Herr förste vice talman! Jag begärde ordet för ett par repliker mot några föregående talare. Såsom herr Lübeck påpekade, vände jag mig i mitt föregående anförande ingalunda mot herr Röings sakkunskap i allmänhet, men jag ansåg mig skyldig anmärka på den nya fason, som han sökte introducera, den fasonen, för att begagna hans eget uttryck, nämligen att han så skarpt uttalar sin uppfattning i en fråga, innan han själv som ordförande jämte sitt utskott provat frågan.

Herr Thorsson sade i sitt första anförande bl. a., att han i händelse av tullförhöjningar yrkade en efterbeskattning å importerade varor, så att icke förtjänsten stannade hos dem, som varit cyniska nog att överfylla magasinen med varor. I sitt andra anförande erkände han, efter den anmärkning, som herr Lübeck gjorde mot honom, att han varit med om att söka främja importen av bränsleartiklar. Ja, herr Thorsson, hur står det nu till med våra kolhandlare? Det är en samvetsfråga. På samma sätt har det gått med de flesta andra importörer. Förlusterna äro allmänna överallt, och herr Thorsson erkänner själv, att han som affärsmännen gjort en felspekulation, men någon efterbeskattning torde han icke vilja påtaga sig. Att herr Thorsson här kommer och yrkar, att importörer, som spekulerat fel och icke räknat med det nu inträffade priset, skola efterbeskattas, det är enligt min uppfattning något cyniskt.

Efter allt sitt domderande fällde herr Fabian Månsson det från hans ståndpunkt något underliga uttrycket, att det icke var så stor skillnad mellan ett protektionistiskt land och ett frihandelsland, men, underströk han två gånger, naturligtvis, naturligtvis är det den skillnaden, att arbetslösheten i protektionistiska länder är större än i frihandelsländer. Det är emot detta, som jag vill påpeka förhållandena i England före kriget. Där fick man, trots att det är ett utpräglat frihandelsland, dock se arbetslösheten i dess mest avskräckande former; det påpekandet faller sålunda tillbaka, ty det är nog i stället så, herr Månsson, att det icke är i själva systemet, vi skola söka dessa olyckor utan i konjunkturerna. Men vid bedömandet av

denna fråga har herr Månsson glömt en liten händelse, som inträffat efter 1913 och som heter världskriget. Det är dock extra ordinära händelser som inträffat och som också fordra extra ordinära åtgärder, och från herr Månssons ståndpunkt borde han därför kunna gå med på de åtgärder, som här föreslagits.

Jag vill ännu en gång påpeka, att det här gäller icke att taga upp den gamla frågan om protektionismen eller frihandel, utan det gäller endast ett provisorium, som föreligger enbart med det motivet att söka föra oss över de värsta svårigheterna och därigenom åtminstone rädda en del av våra industrier för framtiden.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet M a l m: Herr talman! Jag vill endast med anledning av vad herr Thorsson ännu en gång yttrade om importförbudet erinra därom, att sådant har man försökt med i Norge och likaledes i Finland. I Norge har man haft det rätt så länge och även i Finland. Resultatet har emellertid blivit, att hela detta system är impopulärt i båda dessa länder, och i Finland har man ansett sig nödsakad att övergiva denna väg och i stället gå över till tullar. Allt detta står att läsa i den kungl. propositionen, och herrarna kunna där få konfirmerat, vad jag sagt. I Norge har en kommitté varit sysselsatt med detta spörsmål och även dess provianteringsminister har sysslat därmed. Såvitt jag kunnat förstå har man kommit till samma slutsats som i Finland, nämligen, att en importreglering i samband med importförbud är en sak, som man gärna bör undvika och att tullvägen är att föredraga.

Herr Thorsson tog upp det lilla exemplet om dinappen, men jag kan försäkra herr Thorsson, att han kommer icke ifrån att sätta pris på dinappar, när det kommer till systemets konsekventa genomförande. Att här sätta en gräns och sedan säga, att allt det, som ligger utanför denna gräns, bryr jag mig inte om att prisreglera, tror jag inte vara möjligt.

Herr Thorsson: Herr förste vice talman! Jag anhåller få lämna ett par upplysningar till protokollet.

Herr Nylander anförde, att mina åtgöranden för att säkra bränsletillgången inte hälsats med tillfredsställelse av stenkolshandlarna, och han ville fråga mig, vad jag nu tänkte göra med den. Jag vill då erinra herr Nylander om, att jag visserligen haft konferenser med stenkolshandlarna, där det överlagts om import av stenkol och varvid överläggningarna bl. a. resulterade däri att Kungl. Maj:t sände ombud till England, som skulle undersöka möjligheterna att få hit stenkol; rapporterna angående resultatet av undersökningarna voro ganska mörka. Emellertid anlände en dag telegrafisk under rättelse om att vi kunde få köpa ett betydande parti stenkol från Amerika, detta anbud ville emellertid stenkolshandlarna inte antaga. Stenkolshandlarna ha sålunda på grund av mina åtgärder inte bundit sig längre än de själva ville gå. Arbetet att reglera stenkolsimporten hade ett visst samband med uppgiften att fördela tillgängligt tonnage. Det var tre intressen, som stodo mot varandra under den svåraste tiden, det var de, som ville ha in vete, de, som ville ha

Vid remiss av
propositionen
nr 356.
(Forts.)

in socker, och de, som ville ha in stenkol. Jag bidrog på det sättet till en förskjutning av importen, att jag, såvitt på mig ankom, hindrade, att tonnaget användes för vete- och sockerimport och sökte i stället medverka till, att stenkolsimporten kunde fortgå. Att jag då var inne på rätta vägar, tror jag, att var och en måste erkänna.

Slutligen vill jag säga med anledning av herr statsrådets sista anförande, att jag icke alls är omedveten om det oerhörda arbete, som följer med en importreglering. Men, mina herrar, här skall arbetet vägas mot de saker, som det gäller att reglera, och då det gäller landets väl och ve, föredrar jag det stora och besvärliga regleringsarbetet framför att gå den väg, som föreslås i den kungl. propositionen, varigenom både rättfärdiga och orättfärdiga skulle få lika fritt spelrum inom den i propositionen givna ramen.

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt överlämna ifrågavarande proposition jämte de i anledning av densamma inom kammaren nu avgivna yttrandena till bevillningsutskottet.

Härefter föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts likaledes å bordet vilande proposition, nr 355, angående bestridande av kostnader i anledning av en inom Älvsborgs fästning inträffad eldsvåda.

§ 3.

Herr *Jönssons* i Fridhill på kammarens bord liggande motion nr 347, som nu föredrogs, remitterades till behandling av lagutskott.

§ 4.

Vidare föredrogs, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtande nr 41, statsutskottets memorial och utlåtanden nr 86—93 och 99—101, bevillningsutskottets betänkanden nr 27—29, bankoutskottets utlåtanden nr 36—39, första lagutskottets memorial nr 34, andra lagutskottets utlåtanden nr 25—27 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 47—49.

§ 5.

Avgåvos följande motioner, nämligen

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 352, med förslag till lag med vissa ändrade bestämmelser mot oskäligen hyresstegring m. m.:

nr 348 av herr *Lovén*; och

nr 349 av herr *Hage*; samt

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 353, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen:

nr 350 av herr *Olsson* i Kullenbergstorp;

nr 351 av herr *Olsson* i Rösta m. fl.; och

nr 352 av herr *Jönsson* i Fridhill.

§ 6.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet:

nr 157, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående hyresersättning åt rektor vid statens provskola, nya elementarskolan i Stockholm;

nr 158, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för Kungl. Maj:t att i vissa fall bevilja statsbidrag till kommunala och enskilda undervisningsanstalter, till vilka statsbidrag utgår under åttonde huvudtiteln;

nr 159, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ökade medel till stipendier åt dövstumlärarelever;

nr 160, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dels ytterligare låneunderstöd till järnvägar mellan Brittatorp och Sävsjöström samt Sävsjöström och Älgshult, dels ock statslån till järnväg mellan Mellerud och Billingsfors;

nr 165, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till semester- och vilohem för viss personal vid post- och telegrafverken;

nr 166, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anvisande av anslag för utförande av vissa byggnadsarbeten å länsresidenset i Karlstad m. m.;

nr 168, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp för telegrafverkets räkning av fastighet i Gällivare m. m.; och

nr 169, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande beviljandet av ett räntefritt lån till överstyrelsen för svenska föreningen Röda korset;

från sammansatta stats- och andra lagutskottet nr 1:

nr 172, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om befrielse för vissa värnpliktiga från skyldighet att fullgöra reservtruppövning jämte en i ämnet väckt motion; och

nr 173, i anledning av väckt motion med förslag till lag om befrielse för vissa värnpliktiga från skyldighet att deltaga i landstörmsövning;

från första lagutskottet:

nr 171, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om orgelverk i kyrka eller för allmän gudstjänst invigt kapell; samt

från jordbruksutskottet:

nr 113, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 2, om tilläggsstat för år 1921 gjorda framställning om anslag till utbildningskurser för förrättningsmän vid täckdikningsföretag ävensom för täckdikningsförmän; och

nr 174, i anledning av Kungl. Maj:ts dels i statsverkspropositionen dels ock i proposition nr 2, om tilläggsstat för år 1921 gjorda framställningar.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes:

första lagutskottets utlåtanden:

nr 35, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 9 § i lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910, dels ock en i ämnet väckt motion; och

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen om fastighetsbildning i stad m. m.; samt

jordbruksutskottets memorial. nr 50, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut angående tillfälligt anslag till hushållningssällskapen.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Öberg</i>	under 7 dagar fr. o. m. den 7 maj,
> <i>Godin</i>	> 7 » » » 7 »
> <i>Lövgren</i> i Nyborg	> 14 » » » 6 »
> <i>Rehn</i>	> 8 » » » 4 » och
> <i>Clemédson</i>	> 8 » » » 6 »

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 6,14 e. m.

In fidem
Per Cronvall.